

911 2
CASPARIS SAGITTARII
HISTOR. PROF. P.
EPISTOLA

De
ANTIQVO STATV
THVRINGIÆ

Sub
Indigenis, Francorum, Germaniæ-
que Regibus

Ut Et
Ducibus, Comitibus, Marchionibus
Vsque ad ortum

LANDGRAVIORVM.

Ad
VIRVM MAGNIFICVM & CONSVLTISSIMVM
DOMINVM

JOHANNEM SCHILTERVM
CONSILIARIVM AVLICVM
SAXO-JENENSEM.

J E N Æ

Apud JOH. BIELCKIUM Bibliopol.

CIO IOC LXXV.

2

CASPARIS SAGITTARI

RECTOR PROF.

EPISTOLA

DE

ANTHOVOSTATA

THEVRINGIA

DE

Indigenis Francorum Germanis

que Regibus

Ut sit

Dilectis Germanis Medicis

LAMBERGKAVIOM

AL

NUM MONTANUM & COMITATUM

DOMINUM

JOHANNEM SCHLEIFERUM

CONSILIARIUM AULICUM

SARONENSIS

Agri Johannis in Bibliotheca

COPIA





VIR MAGNIFICE NOBILISSIME AC
CONSULTISSIME

Patrone observanter colende.

Biennium prope jam effluxit, quod animum inducerem ad illustrandam quorundam seculorum propius ætatem nostram attingentium historiam: cumque celeberrimum Bœclerum in nono decimoque occupatum nossem, ab undecimo auspiciū laboris sumere constitui. Pulchre primum, ceu tum existimabam, procedebat tela: ut spes me aleret non mediocris, paucorum mensium decursu unius seculi gesta contextum iri. Utebar librorum apparatu, quem mei suppeditabant foruli; & ubi ille non sufficeret, ad divitem beati Antecessoris Bosii, Viri sempiterna memoria dignissimi, ut & ad publicam Academiæ nostræ Bibliothecas itum est. Quandoquidem autem semel atque iterum retexerem confecta; nonnulla retractarem; supplerem alia; adeo crescebat sub manibus opella, ut unius Cæsaris historiam vel mediocri corpusculo suffectura crederem. Mutato igitur consilio singulorum Imperatorum, sive, ut rectius loquar, Germaniæ Regum vitas separatim animus erat edere: secutus præcipue Johannem Conradum Dieterichum, qui non modo primorum Imperatorum à Cæsare ad Neronem, sed etiam Saxoniorum ab Henrico Aucupe cum tribus Ottonibus ad Henricum II. Vitas singularibus dissertationibus expositas, & postea fasciculis duobus comprehensas studio non contemnendo illustravit.

stravit. Etsi vero Vir laudatus etiam in exordio seculi XI. quod
attinet ad Henricum II. elaboraverat; non putabam tamen
oleum atque operam me plane perditurum, si ab ipso illo
Henrico II. initium capiens ad successores justo ordine pro-
grederer: tum, quoniam non per omnia similis mihi cum
Dietericho methodus; tum, quod non pauca ab ipso præ-
termissa observassem. In incunabulis hujus historiæ primo
se offerebat ECCARDVS Marchio, æmulum Henrici pri-
mus, ac forte potentia maximus, quem a Sigfridi Comitæ
Northeimensis filii Poledæ occisum, quando in urbe JENA
sepultum, apud Ditmarum Præsulem Mersburgensem le-
gerem, non parum lætabar eo nomine; haut sine causa ra-
tus, hanc antiquissimam civitatis nostræ apud veteres me-
moriæ, & terminum quasi quendam esse, in quo a nostris
temporibus ad vetusta recurrendo pedem figere liceret.
Neque injuria conjiciebam, nequaquam exile aut vulgare
oppidulum fuisse, quo in tantus Princeps, & apicem regni
Germanici ambire ausus, sepulturam indeptus. Atque hæc
prima occasio fuit in Eccardi illius vitam ac res gestas sol-
licitius inquirendi. Magis vero adhuc crevit voluptas ri-
mandi virtutes ac gloriam Eccardinam; quando ex ejusdem
filia Mathilda, Marchiones Misniæ Wettinensis pro sapia
omnes, eoq; universam, quæ hodie (faxit Deus sempiterno
vigore,) floret! SERENISSIMORUM SAXONIÆ DUCVM familiam,
illustre genus ducere animadvertèrem. Quievit quidem
aliquantisper una cum ipso Henrico II. Eccardus noster:
donec paucas ante hebdomadas latebris emergeret, occa-
sione habendæ disputationis pro loco in Facultate Philoso-
phica obtinendo. Hoc Tibi sciscitanti cum coram expo-
nerem, Vir Magnifice, non modo probare visus es quale-
cunq; propositum, sed & plus ultra in Historia Marchionum
Misniæ ac Landgraviorum Thuringiæ pergendum graviter
hortabaris. Quod sicuti tum in me recepi, ita, si ne-
cessariis

Eccard

filia Mathilda

5
cessariis ad hanc rem præsidii omnibus cum tempore fuero
instructus, pro facultate virium præstare conabor. Ceterum
in isto colloquio (si placet recordari) mentio facta loci cu-
jusdam in Ditmari Chronico, quo Eccardum *super omnem*
Thuringiam communi totius populi electione Ducatum prome-
ruisse asserit. Dixi tum me pœne inclinare in sententiam
Reverendi ac Clarissimi Viri M. Johannis Zaderi, ad cathe-
dralem Ecclesiam Numburgensem Pastoris vigilantissimi,
qvi Ducatum militarem fortean posse intelligi, familiaribus
literis exposuerat. At Tibi, Vir Nobilissime, mens alia :
& militarem non modo Ducatum, sed etiam cum prin-
cipali in civilibus potestate conjunctum designari affir-
mabas. Cumque instarem, an ex ævo Carolingico, aut Sa-
xonorum Cæsarum, præter hunc Eccardum nominari pos-
sent Duces alii, commodum Tibi succurrebat testimonium
Siffridi Presbyteri Misnensis, qvi non tantum Duces Thu-
ringorum memorat, sed haud obscure quoque indicat, in
illorum locum suffectos Landgravios. Præterea commu-
nicabas mecum nobile *de Protectione Saxonica in civitate*
Erfurtensi scriptum, mihi hætenus invisum, qvòd ipsa illa
Ditmari de Eccardi Ducatu verba eleganter explicaret. Ab-
hinc cœpi paulo curatius & in Ditmari testimonium, & in
Thuringiæ Ducatum inquirere : ac qvando non pauca huc
facientia interim occurrerent, perqvam commode accidit,
qvòd Juvenis præclare doctus M. Johannes Fridericus
Krebs, Philosoph. Facultatis Adjunctus eruditis objectioni-
bus suis ad hanc materiam in publica panegyri me deduce-
ret. An tum splendido plerorumque Academia Patrum,
aliorumqve honoratissimorum Hospitum consessui, nec
minus florentissimæ Studiosorum Civium coronæ disser-
tatione mea satisfecerim, eqvidem ignoro. Officii tamen
mei, simulque debitæ Tibi observantiæ erat, publice testari,
SCHILTERIANO Nomini hanc de Ducatu Thuringiæ disqvifi-



tionem me debere. Atq; ex eo tempore decrevi amplius cogitare tam de hoc argumento, quam de antiquo Thuringiæ statu omni, & quicquid de eo certi indagare detur, peculiari scripto comprehensum Tibi, Vir Magnifice, tanquam Patrono singulari inscribere. Id nunc per hanc epistolam facio; quam si serena fronte benivolisqve manibus excipiens, si quæ dicta bene, calculo tuo comprobaveris; quæ secus, donec mutare liceat, comiter tuleris, ac quando per gravissimas occupationes fuerit integrum, aberrantem reduxeris in viam, summopere mihi gratulabor.

Vt autem ab ovo, quod ajunt, & a primis principiis summam rei repetam, de antiquo statu Thuringiæ ante Francorum ditioni quam subjiceretur, ex probatis Scriptoribus præcipua capita afferam; deinceps qualis Thuringiæ terræ sub Francorum Regum potestate fuerit conditio, exponam. Postea digrediar ad tempora Regum Germaniæ, sub quibus Arnulphi præcipue ævo Ducatus Thuringorum illustris fuit: ac tandem ad ortum Landgraviorum, quam metam mihi præfinivi, descendam.

Thuringici nominis primam, nisi fallor, memoriam debemus Vegetio Renato, *Mulomedicina, sive Artis Veterinaria* auctori, qui libro IV. cap. VI. *Toringos equos* una cum Burgundionibus *injuria tolerantes* tradit. Hic vero idem si scriptor est, cujus *de re militari* exstant libri V. (in hac sane est sententia Hermannus Comes Nevenarius *Mulomedica* superioris seculi anno XXVIII. edens) vixit is quarta Christiana æra, imperitante Valentiniano. Quod si tamen concederes Philippi Cluverii conjecturis, qui pro *Deuringis* in Taciti Germaniam irrepsisse putat *Reudingos*, longe majorem huic nomini antiquitatem fœneremur. *Therdingi* Ammiano Marcellino aliquoties memorati an iidem sint cum Thuringis nostris, non immerito dubitaverim; quamvis alioquin constet apud posteriores scriptores, Procopium,

7
copium, Jörnandem, Æthicum, Sidonium, Suidam, Dia-
conum, & alios varie, pro multiplici dialectorum va-
riatione, scribi. Qui a Tyrigetis derivant gentem nobi-
lissimam, miris modis se necessum habent torquere: perin-
de atque illi, qui Misnensium origines a *Mysis* arcessunt:
cum tamen sicut ipsa Misnia a fluvio hujus nominis, sic ipsi
populi inde appellationem traxerint. Equidem uti illud
studii genus, quo Germanicorum quorundam populorum
ortum ab ultima antiquitate repetere nonnulli connitun-
tur, vehementer probo; ita non possum non subirascei eo-
rum credulitati, qui propter solam nominis affinitatem ad-
gentes sub alio sole calentes, inque earundem migrationi-
bus ad nescio quæ portenta fabularum descendunt. Unde-
cunq; jam Thuringis princeps syllaba adhæserit, utiq; vocis
terminatio Germanis olim usitatissima, Germanos natales
arguit. Vel ipsa *Lotharingia* fidem dictis adstruit, & nomina
urbium in *Ing* finientia idem demonstrant: qualia nunc suc-
currunt: Balingen/Beuchlingen/Veringen/Bopfingen/Breu-
lingen/Dillingen/Dutlingen/Elbingen/Elchingen/Eppingen/
Eßlingen/Etlingen/Flißingen/Freylingen/Geißlingen/Göp-
pingen/Göttingen/Grävelingen/Gröningen/Heringen/Ki-
zingen/Laugingen/Leiningen/Remmingen/Nördlingen/Ot-
tingen/Remlingen/Reutlingen/Schleusingen/Schöningen/
Sickingen/Simmeringen/Straubingen/Tübingen/Uber-
lingen/Weiblingen. Et singulare illud est, quod patriæ meæ
Luneburgensis pleræque casæ salinares similiter desinentia
habeant nomina: quod & ipsum antiquitatis non conte-
mnendum reor indicium. Quarundam vocabula subji-
cio: Belling/Benning/Bernding/Breving/Büzing/
Clüving/Ebking/Egeting/Evering/Deying. Vetustas Thu-
ringorum sedes ac migrationes varias enumerare, ac distin-
ctius considerare, mei nunc non est instituti. Suffecerit
paucis indicare, me hactenus subscribere Illustris Viri
sum.

summeque de me meriti Hermanni Conringii sententiæ,
 quam exquisito *de antiquissimo Helmstadii Statu* opusculo
 per epitomam, alibi autem latius exposuit. Et ea quidem
 hæc est: *Thuringos olim Hermunduros audiisse; eandemq; gen-*
tem jam olim inter precipuas habitam, Augusti & Tiberii ævo
Misniam tenuisse, & hinc ad Danubium usq; progressam; ubi Ta-
citi ævo contra Rhetiam & Vindeliciam ab Egra usq; tum Albi
ad scriptis fontibus, omnem Danubii oram Vlmam fere usq; pos-
sedisse: donec secuto tertio in mediterranea Germania iterum
redire a Vandalis, Burgundis & Svevis compulsæ, Cheruscorum
terras per vim occupatas, indeq; in Chauos majores promotis
limitibus Thuringia nomen in omnem illam sceptro suo subdi-
tam regionem jure & more victorum transtulerit. De
 Civili si quæras antiquorum Thuringorum regimine, quin
 regium illud fuerit, nulla amplius restat dubitatio:
 præcipue quia aliquorum Regum & nomina & res ge-
 stæ superant. Qualis tamen & quanta Regum illorum fue-
 rit potestas, nunquam puto fore ut idoneis testibus exacte
 comprobari queat. Neque vero quemquam opinari cre-
 do, ac si magnum illud universæ, quam late patuit, Ger-
 mania corpus uno eodemque gubernatum modo, gemi-
 nisque legibus. Nam ut distinctos populos complures nu-
 meravit Teuthonica tellus, ita quemque peculiaribus di-
 stinctisque moribus, legibus, institutis, regnandi ac paren-
 di regulis gavisos facile licet existimare. Attamen id com-
 mune fortassis fuit singulis, quibus Reges fuere, gentibus,
 ne indefinitam, aut liberam potestatem iisdem indulge-
 rent; sed potentiam regiam primorum populi arbitrium
 temperaret. Tacito id credimus auctori, cujus libellum
 de Germanorum moribus qui illustrarunt, plura huc fa-
 cientia attulere. Interea quia Republicæ in perpetuo fe-
 re sunt motu, aliqui forte etiam Thuringicorum Regum
 id sunt affecti, quod Maroboduus tribuit Vellejus Pater-
 culus

9.
culus, quem non tumultuarium, neque fortuitum, neque
mobilem & ex voluntate parentium constantem inter suos oc-
cupasse principatum; sed certum imperium, vimque regiam
animo complexum asserit. Regnum Thuringiacum a C.
Julio Cæsare primitus destructum quis credet affirmanti
Auctori de Landgraviis Thuringiæ? sive is primus fabri-
cator fabulæ, sive illa ad antiquiorem fabulatorem refe-
renda. In appendice MS. illius Martini Poloni, quem Bi-
bliotheca servat Academica, quæ alias pœne integrum, lon-
ge tamen locupletiores repræsentat hunc Anonymum, e-
jusmodi dicta nondum reperi. Ac mallet quovis omi-
sisset sequentia, risum potius, quam refutationem merentia:
In partibus Thuringiæ (ædificavit Julius Cæsar) Cuffize, quod
est nomen Gallicum, id est confusio, in perpetuum argumentum,
quod regnum Thuringiæ fuit per eum confusum. Habentur
hæc cap. II. Anonymi. Sed MS. Poloni præterquam quod
distinctionem in capita ignorat, laudata verba memorat
loco alio. Quid? si fabulis quovis computaveris, quæ de
Thuringis a Saxonibus duplici versutia seductis VVitichin-
dus Corbejensis monachus initio *Annalium* prolixè memo-
rat; & paululum immutata legimus in Gobelini Personæ
Decani Bilfeldiensis *Cosmodromio etat. V. cap. XI.* Certe in
iis, quæ ex Eginharto de prima Saxonum origine refert A-
damus Bremensis *lib. I.* nihil tale comparet. Vnde & Con-
ringio VVitichindæ narrationis fides in hac causa non pa-
rum est suspecta. Sed missis hisce fabulosis, aut dubiis sal-
tim, ad ea nos conferemus tempora, quorum historiæ ma-
jori luce radiant. Hoc seculum est a nato Servatore quin-
tum; quo Rex Francorum CLODIO turbavit Thuringorum
fines, iisdem *Dispargum* castellum eripiendo, sedemq; sibi
regalem statuendo. De eo *Gesta Francorum Epitomata*
Gregorii Turonensis nomen præferentia, & a Marquardo
Frehero in *Corpore Historia Francica* edita cap. V. sic loquun-
tur:

B

tur :

Ujffist

Sec. V.



tur: Mortuo Faramundo, Chlodionem filium ejus crinitum in
 regnum Patris ejus elevarunt. Tunc temporis crinitos Re-
 ges in initium sublimaverunt. Venientesque sagaciter in fini-
 bus Toringorum, ibique resederunt. Habitavit itaque Clodio
 Rex in Dispargo castello in finibus Toringorum in regione Ger-
 manie. Et paucis interjectis: Clodio Rex misit exploratores
 de Dispargo castello Toringorum usque ad urbem Cameracum.
 Tangunt & hoc Excerpta Chronicorum Gregorii Episcopi
 Turonensis cap. V. Substituitur Chlodeo in regno, utilissimus
 vir in gente sua, qui apud Hesbargem (Freherus ad marginem
 notavit: al. Dispargum) castrum residebat, quod est in termi-
 no Thoringorum. Aimoinus luculentius illa exponit lib. II.
 de gestis Francorum cap. IV. quod quia breve, integrum ad-
 scribam: Regem vero, ceterarum more nationum Franci sibi
 eligentes Faramundum Marchomiri filium, solio sublimant re-
 gio. Cui filius successit Clodio crinitus: illo in tempore Fran-
 corum Reges criniti habebantur. Finitimos itaque bello laces-
 sendo Thoringorum, qui Germanie incolunt fines, depopulan-
 tes, castellum quoddam Disbargum nomine occupant, in quo
 Rex Clodio sedem sui constituit regni. Breviter Sigebertus
 Gemblacensis ad annum CCCCXXXI. Clodio Thoringiam
 invadit, & in Dispargo castello Thuringorum aliquamdiu ha-
 bitavit. Prolixior est narratio Johannis Tritthemii in An-
 nalibus Francorum, quæ & ipsa adscribi meretur: quamquam
 affirmare non sustineam omnino recte se habere, quæ de
 antiquioribus admiscet; cum iis usus quandoque sit au-
 ctoribus, quorum vacillat fides. Clodius Rex Francorum
 anno regni sui octavo, qui fuit Dominicae nativitatis
 CCCCXXXIV. indictione Romanorum II. contractis copiis ex-
 ercitus movit in Doringiam. Franci, quod longe supra di-
 ximus, sub Franco Rege anno ante CHRISTI nativitatem
 XXXVII cum Doringis, Saxonibus, Teuthonibus atque Germa-
 nis perpetuum contraxerant fœdus, quod usque ad obitum Re-
 gis

Tonger
 m. In =
 Land



gi^a Marcomiri per annos ferme CCCCXXX. inviolabiliter ser-
 vatum est ab omnibus. Marcomiro autem Rege Francorum
 a Valentiniano Cesare (ut prius est dictum) anno Domini
 CCCXCIII. occiso, Doringi & Saxones cum Germanis & Teu-
 thonibus a societate Francorum recesserunt, rebus non satis
 provide sub Ducibus actis. Hujus occasione dissidii, Rex Clodi-
 us Doringiam potenter intravit, Regem vicit & gentem, eosq;
 tributum dare Francis annuum, & vincentum deinceps obedi-
 re mandatis coarctavit, ut qui liberorum sub jure fœderis anti-
 qui socii manere contempserant, eorum servi, subditi & tribu-
 tarii esse cogerentur. Huc usque Tritthemiana. in quibus
 nec id ferendum censeo, quod jam tum sub Clodio Thu-
 ringos tributis Francicis obnoxios referant. Nam id sub
 Clodoveo demum contigit. Quod si quis dixerit, aliquo-
 ties Thuringis a Francorum Regibus indicta tributa, non
 multum quidem repugnaverim: at mallem tamen ipsos
 cognoscere auctores, e quibus sua hauserit Tritthemius,
 quo rectius liceat de tota re ferre iudicium. Dispargum
 autem quodnam sit castellum, Gregorio Episcopo, Aimo-
 ino ac Sigeberto memoratum, quæsitum non indignum.
 Eruditissimum Chiffetium in Anastasi Childerici Regis de
 eo quoque laborasse, nuper admodum me docuit Johan-
 nis Mauriti Gudenii Historia Erfurtensis. Sed quando
 nostra bibliopolia hoc scriptum pro tempore fugiat, quo is
 inclinet, ignoro. Hermannus Evvichius, Vesaliensis Ec-
 clesiæ minister in Vesalia sua Heinsbergum esse putat: quod
 oppidum est, ni fallor, Juliacensis ditionis. Contextum
 Evvichii integrum subjicio. Attamen Franci trans Rbe-
 num ad ejus ripam habitare pergebant, ibidemque numero i-
 ta crederunt, ut expatria nostra, vicinia etiam ejus Duisbur-
go & Tuitiensi munimento, sub Clodio Crinito Duce suo flu-
 men istud trajecerint, & Dispargum alterum, quod certe

J 93

VS

J. C. de
m. S. v. v.

*Heinsbergum est, secundam sedem & regiam sibi fecerint, inde-
 que Cameracum petierint, atque in totum mox Belgium usque
 & ultra Lutetiam Parisiorum perruperint, & Pharamundo
 ibi Rege constituto, Romanos tota Gallia ejecerint, regnumque
 latissimum sibi fundaverint. Verum parum abest, quin ad
 illos inclinem, qui habent pro Duisburgo, nobili Cliviensis
 Ducatus urbe, quam hodie nobiliorem reddit Academia.
 Habeo in eo prope consentientem Johannem Nicolaum
 Sellium, Gymnasii Vesaliensis Rectorem, cujus limatissi-
 mæ annotationes, quibus Poema *Vesalia Obsequentis* distin-
 xit, præclaram Viri eruditionem arguunt. In iis ad no-
 strum propositum pertinentia hæc sunt: *Nutante hisce in-
 confiniis Romano Imperio, Clodius Comatus Pharamundi suc-
 cessor, Rex Francorum II. Thuringis debellatis, Duisburgum
 castrum occupasse, regniqve sedem ibi aliquamdiu constituisse
 traditur.* Neque tamen plane improbat diversum sentien-
 tes. Vnde mox subjungit: *Nisi arguere quis malit diver-
 sum a Cliviensi Duisburgo Dispargum Tungrorum, quibus tra-
 jecto Rheno victis, Taxandros Morinosque regno adjicit, &
 ultra Scaldin flumen progressus, cæsis Romanorum presidis,
Cameracum, Tornacum, Tarvannam urbes occupat. Si jam
Duisburgum illud castellum Thuringorum fuit, quam late-
 olim fines hujus gentis patuerint, in propatulo est. Fate-
 or equidem, hæc ipsa scribenti suspicionem venire in men-
 tem, ac si forsan primus rerum Francicarum scriptor Di-
 spargum castellum nuncupaverit, non Thuringorum, sive,
 ut habent illi, Toringorum; sed Tungrorum: ac vel ipso-
 rum qui secuti scriptorum, vel librariorum vitio potius
 Toringos locum occupasse. Attamen sicuti hæc levis tan-
 tum conjectura, ita nec mihi, nec aliis eandem persvasero.
 Maneat igitur Francis, sed Germanis, hæc gloria,
 qui Thuringis sedibus antiquis pulsus successerint. Mox
 tamen**

tamen comparebit Rex Francorum, qui a suis conjectus in
 exilium apud Thuringorum Regem tutum reperit hospi-
 tium; modo non illud pudendo conspurcasset adulterio.
 Sed prius eo quam deveniamus, an non antiquiora de Thu-
 ringiæ statu supersint contemplabimur. Clodius Rex
 Francorum successorem nactus est MEROVEVM. Hu-
 jus in regno suo quantumvis magna fuissent gesta ac im-
 mortali laude dignissima, in Thuringos tamen porro aliquid
 tentasse apud veteres (recentiores absque istorum suffragio
 parum moror) non invenio: sive jam Attila conatibus o-
 bicem posuerit; sive Thuringi pacate viventes nullum que-
 relæ locum Francis reliquerint; sive quid aliud negotii in-
 tercesserit. Et Attilæ quidem sigillatim hic facienda erat
 mentio, quem pervulgatus rumor est in Thuringiam no-
 stram penetrasse. Est in manibus meis Erfurtensis Syndici
libellus, ut vocatur, *articulatus*, in causa Archiepiscopi Mo-
 guntini contra civitatem Erfurtensem præsentis seculi anno
 quinto concinnatus, quo in artic. XXXIII. & XXXIV. hoc
 ipsum indubitato asserit, tyranni etiam irruptionem muni-
 endæ Erfurto ansam dedisse affirmans. Cl. Gudeno quo-
 que idem fere placuisse video, in *Historia Erfurtensis* fronti-
 spicio scribenti: *Attila ex Pannoniis exercitu quadringento-*
rum millium venit. Attila viribus impares Thuringi donis
& subjectione hostem conciliarunt, postea expeditionis socii.
Caso in Catalaunicis campis tyranno, & in latibula reverso, ne
segreges per calamitas iterum obrueret, arces exstruere, sua
jungere mæpalia coeperunt, ut viribus unitis fortiores certatim
omnes excubarent. Mallem hic auctores suos laudasset Vir
 doctissimus. Quamvis hic non Rivandrum aliquem, aut
 de Thuringiæ Landgraviis anonymum; sed in vetustis re-
 bus vetustos quoque testes exoptem: quo in (quod pace po-
 litissimi Scriptoris dixerim) non raro videtur peccasse. Sed
 ut ad Attilam revertamur, non levis suboritur dubitatio,



an demonstrari certis monumentis queat, Flagellum illud Dei afflixisse has Thuringiæ oras. Apud Callimachum Experientem in *Historia Attila* ejus rei nihil exstat. At Nicolaus Olahus Metropolitæ Strigoniensis in ejusdem Tyranni *historia* cap. XI. hæc affert. *Attila Remensibus expugnatis, pervagata Gallia, ac Flandria direpta, depopulataque in Thuringiam proficiscitur. Hic volens declarare, se universæ Gallie totiusque Occidentis esse victorem, solennem (ut vocant) curiam in Isinaca urbe se celebraturum indixit. Plerique vicinorum Regum ac populorum, partim metu, partim quod eum ejusque apparatus videre optabant, eo confluxere. Quos Attila magnos oneratos donis, liberos remittit. Sed & hic novitius Scriptor est, cui in antiquioribus sine teste commentanti tuto non liceat adhibere fidem. Si Isinacum tanta vetustate claret, mirum apud Historicos Francorum vetustissimos plane non commemorari. Ante hoc quadriennium eruditissimus quidam Juvenis in hac ipsa Academia singularem de *Attila* dissertationem, etiam præfidiis Bosianis adjutus conscribens, præter unicum, nescio cujus, germanicorum annalium confarcinatoris apud Lazium lib. IX. de *Gentium migrationibus* testimonium nihil hæctenus indagare potuit. Audiamus hominem sermocinantem: Da der Rhünig Etzl Blandern/ und Franckreich gänzlich zerstört/ da kam er hin gen Eöln an den Rheyn/ und döttet Versulam des Rhünigs Tochter von Britannia mit ayndlist tausind Mayden. Darnach zog er gen Tyringen in das Land/ und ruffet eynen Hoff pey der Stat Isanach genant/ und sendet da ain große Menge/ und Heer gen den Markhen. At vero si non magis vera Attilæ Isenacensia comitia, ac Ursulæ cum duabus prope virginum legionibus martyrium, vereor ne tota hæc narratio fictitia sit ac commentitia. Quod si quis tamen certiora attulerit, nemo me tam præfractæ mentis sentiet,*

quin

Attila

Dei nulla nomen
licet, neq. u. legendum
uade in nulla
ex uno verbo factis.
hinc error.

quin his induxero spongiam. Tantum esto de statu, sive potius ignorantia status antiqui Thuringorum awo Merovei. Nam quæ de arce Erfurtensi a Meroveo condita afferuntur, prius itidem apud me fidem non invenient, quam incorruptæ antiquitatis confirmantur testimoniis. Auctori de *Landgraviis Thuringia* in talibus quid crederes, qui in recentioribus tantopere cæcutivit? Ad CHILDERICVM Merovei filium pergemus. Hic est, quem a suis, non immerito tamen, Francorum regno pulsum in Thuringia invenisse diximus hospitium. Exceptit illum Rex Thuringorum Bisinus, sed multo magis Basina regina, inhonestis novi hospitis delectata basiis. *Gesta Regum Francorum epitomata* cap. VI. *Childericus Rex, filius (ut diximus) Merovei, cum esset nimis luxuriosus, & regnaret super Francos, cepit filias eorum distrabere, & violenter deludere eas. Illi autem hoc nimis indignantes, voluerunt occidere eum, & ejicere de regno. Ille autem cum hoc audisset, Thuringiam petiit. Abiit ergo Childericus in Thuringiam, apud Regem Bisinum uxoremque ejus Basinam latuit. Et sequenti capite: Dum fuit in Thuringia, cum Basina regina uxore Bisini Regis ipse Childericus rex commixtus fuit. Gregorii Turonensis Excerpta Chronica cap. XI. Childericus filius Merovei, cum successisset patri in regno, nimia luxuria dissolutus filias Francorum stupro tradidit. Illi vero ob hoc indignantes eum de regno ejiciunt. Childericus habitans in Thuringia apud Regem Bisinum, uxoremque ejus Basinam, latuit. Gemina legas apud ipsum Gregorium Historiæ Francor. lib. II. cap. XII. Sic Aimoinus lib. I. Hujus (Childerici) regni primordia quibusque bonis detestanda fuere. Hic namque contra Francos primum nequiter agens, cum filias nobilium incesto contaminare non desisteret, regno ejicitur. Qui expulsus, Regem Thuringorum Bisinum nomine expetiit, tutam sibi apud eum latebram fore autumans: nec spe sua frustratus est.*

Childerich

I

O

VS

est. Nam cuncto exilii sui tempore cum Rege conversatus honorifico apud eum loco habitus est. Sigebertus Gemblacensis ad annum CCCCLXI. Hildericum insolenter & luxuriose se agentem Franci regno deturbant. Qui data aurei medietate amico suo Widiomaro, quod esset signum renovationis suae, si aliquando intercederet reconciliatio, apud Basinum Regem Thuringorum latuit annis octo. Conferri etiam huc possit Tritemhemius in *Annalibus Francorum*. Quae tetigit Sigebertus de dimidio aureo a Widiomaro (qui & Wiomadus, Winomadus, Vidomarus ab aliis dicitur) Childerico Regi tradito, ea prolixius exponunt scriptores rerum Francicarum: quod autem proxime ad nos non spectent, praetermitto. Verum Childerico Wiomadi artibus revocato, quae semel verecundiae limites transilierat Basina, gnaviter exercet impudentiam, legitimoque toro mariti deserto in adulteri genialem lectum concedit. Et tamen ex hac commixtione natus **CLODOVEVS** Francorum ille Rex potentissimus. *Gesta Francorum Epitomata* cap. VII. *Basina quoque illa regina Bisini Regis Toringorum, relicto viro suo ad Childericum venit. Cumque interrogata fuisset ab eo, Quid quaereret, aut pro qua causa ad eum de tam longinqua regione venisset? respondisse fertur: Novi utilitatem tuam, & pulchritudinem, quod sis utilis atque strenuus: ideo veni, ut habitem tecum. Nam si in extremis finibus maris utilio-rem te cognovissem, ipsum expetiissem, atque cum eo habitassem. At ille gaudens, eam sibi in conjugium copulavit. Posthac igitur concipiens ex eo peperit filium, vocavitque nomen eius Chlodoveum. Hic fuit Rex magnus, super omnes Reges Francorum, pugnator bellicosissimus atque egregius. Gregorii Turonensis Excerpta Chronica cap. XII. Basina, qua Bisinum Regem in Thoringia jugalem habebat, cum audisset Childericum a Francis in regno sublimatum, cursu veloci relinquens*
Bisi-

1. t. 410 J

Bisinum ad Childericum transfuit. Qui cum ea sollicitè interro-
 gasset, quæ de causa ad eum de tam longe venisset, respondisse
 fertur: Novi, inquit, utilitatem tuam, quod sis valde strenuus,
 ideoque veni, ut habitem tecum. Quam Childericus gaudens
 & diligens ejusdem pulchritudinem in conjugio copulavit. Con-
 cepit Basina, & peperit filium nomine Chlodeveum. Hic fuit
 magnus & pugnator egregius, ad instar Leonis fortissimus ce-
 teris Regibus. Ipsa Gregorii Turonensis Francorum Histo-
 ria lib. II. cap. XII. ita refert: Ille (Childericus) certa co-
 gnoscens indicia, quod a Francis desideraretur, ipsis etiam ro-
 gantibus a Thoringia regressus, in regnum suum est restitutus.
 His erga regnantibus, simul Basina illa, quam supra memoravi-
 mus, relicto viro suo, ad Childericum venit, &c. Aimoinus,
 lib. I. cap. VIII. Basina autem Bisini Thoringorum Regis u-
 xor, cognoscens Childericum paternum recepisse regnum, ad
 eum, priori abjecto viro, ire contendit: dicebatur autem idem
 princeps consuetudinem stupri cum ea habuisse, dum apud præ-
 fatum exularet Regem. Childericus ergo dum ab ea quereretur,
 quæ de causa ad se venire tantopere curasset, hoc ab ea respon-
 sum accepit: Tua, inquit, virtute cognita & modestia cognita
 expetere decrevi: Nam si ultimis in finibus orbis te utiliore
 invenire me sperarem, nulla itineris molestia impediret, quin
 eum properanter adirem. Cumque ab ea Rex hæc accepisset
 responsa, immemor amicitie & beneficiorum ab ejus viro sibi
 collatorum, ipso superstite, utpote paganus, eam sibi in matri-
 monium adscivit. Sigebertus ad ann. CCCCLXIX. Basina u-
 xor Basini Regis Thuringorum relicto viro suo ad Hildericum
 venit, quam ille uxorem ducit, & ex ea Clodoveum genuit. Trit-
 themius in Annal. Francor. Cum audisset Basina uxor Ba-
 sani Regis Doringorum, quod Hildericus esset a Francis restitu-
 tus in regnum, dimisso viro suo secuta est eum in Galliam, nimio
 ejus amore concitata, quem ex diuturna familiaritate cohabi-
 tandi

randi, apud Doringos contraxerat. Hildericus venientem
 bilaru vultu admittens, sibi ut notam desumpsit uxorem Basani
 Regis, a quo triennio benigne fuerat hospitio receptus, male
 humanitatem hanc remunerans. Atque hic est ille Clodo-
 væus, qui postea Thuringiam subjugavit, & cum ipsis Re-
 gibus, sibi regnoque Francorum fecit tributariam. Gesta
 Francorum Epitomata: *Clodoveus exinde decimo anno regni
 sui commoto exercitu magno valde in Thuringiam abiit: ipsosque
 Thoringos plaga magna prostravit. De vicloque ipso populo
 totaque eorum terra vastata, ipsos Thoringos tributarios Fran-
 corum fecit.* Gregorii Turonensis Excerpta Chronica cap.
 LI. *Et anno rebellantibus Saxonibus Clotarius commoto exer-
 citu maximam eorum partem deleuit, Thoringiam vastans,
 quia eis auxiliare presumerant.* Tribus verbis Sigebertus ad
 ann. CCCGXC. *Clodoveus Thuringiam sibi subjugat.* Etiam
 Gobelinus *Cosmodromii etate VI. cap. XXV.* tangit, dum Clo-
 dovæum *habuisse sub se Thuringiam* testatur, quod tamen
 cum grano salis accipiendum; ne putemus regiam dignita-
 tem tum in Thuringia extinctam. Vberius Tritthen-
 mius; quem de suis absque veterum suffragio aliquid addi-
 disse opinor: *Anno regni sui nono Clodoveus Rex bellum mo-
 vit in Doringiam: propterea quod & tributum olim eis impo-
 situm solvere contemnerent, & ejus matrem Basinam non so-
 lum de adulterio, sed etiam de furto calumniarentur manifeste.
 Veniens itaque in regionem Doringorum omnia ferro devasta-
 vit & igne, Regem vicit, & ad solutionem tributorum coe-
 git.*

Clodoveus ille, qui primus Francorum Regum Chri-
 stianismo nomen dedit, decessit annum circiter 10XIV.
 Tunc regnum Franciæ in partes divisum: ac Parisiorum
 quidem regimen accepit Childebertus, Sveffionas Clothar-
 rius, Aurelianenses Clodamirus: Theodorico Medioma-
 tri-

trices, sive ut postea nominari cœpit, regnum Austrasiæ,
obvenere. Ea tempestate Thuringorum quoque regnum
in partes secutum, tria que fratrum Badericus, (alii Balde-
ricum vocant) Herminfridus & Bertharius summa rerum
potiebantur. Vxor Herminfridi Amelberga, Theodori-
ci Italiae Regis filia (VVitichindus Annal. lib. i. & Anony-
mus de Svevorum origine a Goldasto editus perperam ipsi-
us Clodovei gnatham faciunt) virilis animi foemina, sed ar-
rogantiae typho tumida, intestinum inter fratres concita-
bat & fovebat bellum. Cumque jam Bertharius vi op-
pressus, Herminfridus Badericum impetit, ope Theodo-
rici Mediomatricum reguli, cui dimidia, si vinceretur, di-
tionis Badericianae fors addicta: nec servata tamen: id
quod capitali inimicitiae, quae denique evertit Herminfri-
dum, occasionem dedit. Narrationem adscribemus Gre-
gorii Turonensis lib. III. cap. IV, quae jam dictis lucem fo-
nerabitur. Porro tunc apud Thoringos tres fratres regnum
gentis illius retinebant: id est Badericus, Herminfredus, at-
que Bertharius. Denique Herminfredus Bertharium fra-
trem suum vi opprimens, interfecit. Is moriens Radegun-
dem filiam orphanam dereliquit: reliquit autem & alios fili-
os, de quibus in sequentibus scribemus. Herminfredi vero
uxor iniqua atque crudelis, Almaberga nomine, inter hos fra-
tres bellum civile disseminat. Nam veniens quadam die ad
convivium vir ejus, mensam mediam opertam reperit. Cum-
que uxorem quid sibi hoc velit, interrogaret, respondit: Qui,
inquit, a medio regno spoliatur, decet eum mensam medium ha-
bere nudatum. Talibus & bis similibus ille permotus, contra
fratrem insurgit, ac per occultos nuncios Theodoricum Regem
ad eum persequendum invitat, dicens: Si hunc interficis, re-
gionem hanc pari sorte dividemus. Ille autem gavisus hac au-
diens, cum exercitu ad eum dirigit. Conjunctique simul fi-

Baderic. Vater

Herminfrid.

Berth. Vater
act

I

O

VS

dem sibi invicem dantes, egressi sunt ad bellum. Confligentesque cum Baderico, exercitum ejus atterunt, ipsumque obtruncant gladio: Et obtenta victoria, Theodoricus ad propria est reversus. Protinus Herminefredus oblitus fidei suae, quod Regi Theodorico indulgere pollicitus est, implere despexit, ortaque est inter eos grandis inimicitia. Aimoinus lib. II. cap. IX. Praerat Thoringis Rex Hermenfridus, duobus suis fratribus trucidatis. Cui accesserat ex conjugio vana quadam mentis elatio, quod ei filia Theodorici Regis Italici ex sorore suscepta Clodovei, jure copularetur nuptiali. Hac muliebri fastu elata, quod regali manaret e prosapia, fratrem mariti Bercharium nomine ingenti oderat crudelitate: denique svaedet viro, ut fratrem sibi amulum vita privet & regno. Id ille nil moratus effecit, missisque lictoribus eum perimi iussit. Pari modo alium, vocabulo Baldricum, suspitione fraterna insimulatum vindictae, infanda damnavit morte. Hac arte Amalberga (id quippe nomen mulieri) vacuefecit sibi aulam regni, dum simulat salutem se velle consulere mariti. Miser ille, qui putaverit, quod illa in ejus fratribus parricidales odisset cogitationes: nec animadverteret consortes regni ac periculorum sublato esse suorum. Adeo apud improbos est affectus vilis, ut cito parvis suggestionibus extorqueatur.

Causam belli Theodoricum inter & Herminfridum Baderici dimidiam hæreditatem diximus, atque ex Gregorio Turonensi firmavimus. Eadem est Sigeberti sententia, qui primo ad ann. 10XIIIX. notat: Theodoricus Rex, frater Lotbarii, ab Ermenfrido Rege Thuringorum ad perimendum fratrem illius Baldericum pactione medietatis regni illius invitatus, Baldericum Regem perimit. Ad annum deinde 10XXIV. subjicit: Theodericus Rex, reposcens ab Ermenfrido Rege pactum, cum fratre Clotbario insurgit in eum. Neque tamen me latet longe aliam afferri a Witichindo in Annalibus &

bus & Anonymo Originum Suevicarum Scriptore à Golda-
 sto edito : quibus tamen merito Turonici Antistitis, tan-
 quam longe antiquioris auctoritatem præfero. Et quia
 alias *ἀσυστά* quædam in illorum sermone comparent, no-
 lim in iis refellendis multum desudare: sed ad summam
 historiæ revertar. Theodoricus vana spe delusus, assum-
 to in societatem Clothario fratre, Thuringos bello petit.
 Quamvis autem horum strategemate multi Francorum
 primum in perniciem traherentur; ad extremum tamen
 Herminfridum in fugam conjicientes tantam stragem ad-
 Vnstrutum edunt, ut etiam flumen cadaveribus cæforum
 opletum sicco pede transmitterent. Gregorius lib. III.
 cap. VII. *Post Theodoricus non immemor perjurii Hermine-*
fredi Regis Thoringorum, Chlodarium fratrem suum in sola-
tium suum evocat, & adversum eum ire disponit, promittens
Regi Chlodario partem prædæ, si eis munus victoriae divinitus
conferretur. Convocatis igitur Francis, dicit ad eos; In-
dignamini, quæso, tam meam injuriam, quam interitum
Parentum vestrorum, ac recolite Thoringos quondam su-
per Parentes nostros violenter advenisse, ac multa illis in-
tulisse mala. Qui datis obsidibus, pacem cum his inire
voluerunt: sed illi obsides ipsos diversis mortibus pereme-
runt: & inruentes super Parentes nostros, omnem sub-
stantiam abstulerunt, pueros per nervum femoris ad arbo-
res appendentes, puellas amplius ducentas crudeli nece
interfecerunt: ita ut ligatis brachiis super equorum cer-
vicibus, ipsiqve acerrimo moti stimulo per diversa peten-
tes, diversas in partes fœminas diviserunt. Aliis vero su-
per orbitas viarum extensis, sudibusque in terram confixis,
plaustra desuper onerata transire fecerunt, contractisque
ossibus, canibus avibusque eas in cibaria dederunt. Nunc
autem Herminefredus, quod mihi pollicitus est, sefellit, &



omnino hæc adimplere dissimulat: ecce verbum directum habemus: Eamus cum Dei adiutorio contra eos. Quod illi audientes, & de tanto scelere indignantes, uno animo eademque sententia Thoringiam petiverunt. Theodoricus autem Clotbarium fratrem suum & Theodobertum filium in solatium adsumens, cum exercitu abiit. Thoringi vero venientibus Francis dolos preparant. In campo enim, in quo certamen agi debebat, fossas effodiunt: quarum ora operata denso cespite, planum adsimulant campum. In has ergo foveas, cum pugnare cœpissent, multi Francorum equites conruerunt. Et fuit eis valde impedimentum: sed post cognitum hunc dolum observare cœperunt. Denique cum se Thoringi cadi vehebementer viderent, fugato præ timore Herminefrido Rege ipsorum, terga vertunt, & ad Onestrudem fluvium usque perveniunt. Ibiqve tanta cades ex Thoringis facta est, ut alveus fluminis congerie cadaverum repleretur: & Franci tanquam per pontem aliquem super ea in litus ulterius transirent.

Prolixa, at luculenta hæc est narratio Gregorii: paulo brevior sequens Aimoini lib. II. cap. IX. Inde fratre Clotbario in societatem ascito, ipse cum filio Theodeberto Thoringiam petit. Profectus itaque Theodoricus in Thoringiam, obviam habuit Hermensfridum cum innumera multitudine hostium: foderant autem Thoringi fossam, quam texerant operimento cespitum, ut advenientium inibi debilitarentur equi Francorum. Quo cognito, Franci acriter indignati, hostes ultima labefactarunt pernicie: actosque in fugam usque Onestrudis fluvium prosequuntur. Ibi etiam adversarii resistere ausi transituque prohibere Francos gravi satagebant certamine. Sed ubi se Franci ipso usu veteri assuetaque vincendi confirmarunt consuetudine, ordine suo nixi incurstantes cadere, scutis repellere, nisu omni ac virtute inconditam multitudinem in fluvium urgere cœperunt. Nec difficile fuit plurimos in amne mergi, cum

baud

22. i. 9. l. i. g. t. a. n. s. l. e. p. o. u. p. t. u. l. j. o. R. a. n. a.

band procul a litore res gereretur. Tantâ autem strages tunc de Thoringis facta fuisse fertur, ut casorum congerie completo fluvio, Franci super interfectos in ulteriorem transirent ripam. Videantur porro Gesta Francorum Epitomata cap. XXII. Sunt qui prælium illud, ante quam fugerent Thuringi, ad Ronneburgum gestum autumant, inducti procul dubio Witichindi Annalibus, qui locum Runibergum vocat: ad quem in notis Henricus Meibomius: Runibergum hodie Ronneberg. At in MS Martino Polono locus prælii vocatur Tennebergk. Et belle quidem. Nam Tenneberga in hoc tractu sita: a quo longe abest Ronneburgum. Eidem Witichindo debemus fugam Herminfridi in urbem Scheidin gam: quam multi recentiorum, nec immerito, pro regali in Thuringia sede habent: cujus in præsentem diem cum nomine Burga scheidingen manent vestigia. Ita autem Witichindus: *Et cum gravi exercitu appropians terminis Turingorum, invenit cum valida quoque manu generum suum se expectantem in loco, qui dicitur Runibergum, & commisso certamine pugnatum est ancipiti bello una die & secunda: tertia vero die victus Herminfridus cessit Thiaderico & fugiens tandem se recepit cum reliquo comitatu in urbem, quæ dicitur Schidingi, sita super fluvium, qui dicitur Vnstrode.* Si standum ulteriori apud Witichindum sermocinationi, destitisset Theodoricus ab Herminfridi persecutione, nisi ministri cujusdam oratio, tempore utendum demonstrans, animum Regis mutasset. Capta igitur Scheidinga; sed non nisi Saxonum ope, qui in hanc expeditionem novem duces cum totidem militum millibus misisse dicuntur. Contextum Witichindeum, quod cum Martini Poloni convenit, adscribere nimis prolixum foret. Sufficit in præsentem monuisse, tum Saxones pro strenue navata opera Thuringiam Trans-Vnstrutanam accepisse, reliquam autem Cis-Vnstrutum in manibus Francorum permansisse.

*Ronneburg
in Wetteravia (inter
Vna et Runding flum.)*

Tenneberg

22. i. 9. l. i. g. t. a. n. s. l. e. p. o. u. p. t. u. l. j. o. R. a. n. a.

I
O
VS



mansisse. Nam primo, dum ad societatem armorum vocantur, si plane vinceretur Herminfridus, capta urbe æterna illius terræ possessio Saxonibus promittitur. Huc spectant illa Witichindi: *Placuit Thiaderico, omnibusque gloria victorie avidis, manere in castris, & mittere ad Saxones, qui jam olim erant Thuringis acerrimi hostes, quatenus ei essent auxilio: si quidem vincerent Erminfridum, urbemque, caperent, terram eis in possessionem æternam traderet.* Deinde promissa quoque completa reperimus. Quod iterum claret ex sequentibus ejusdem scriptoris: *His itaque omnibus peractis reversi sunt ad Thiadericum in castra, & ab eo suscepti, satisque laudati, & in terra presenti in æternam possessionem donati sunt. Socii quoque Francorum & amici appellati, urbem cui ab igne ut propriis mœnibus pepercere, primum incoluerunt.* Martinus Polonus: *Quia Saxones juverunt Regem Theodorico (ita MS.) ideo Rex dedit Duci Saxonum quidquid ultra Vnstrut situm est versus montana Harb / quam terram pluribus annis habuerunt.* Apud rerum Francicarum Scriptores nihil quidem ejus rei invenias. Neque id valde miror; cum isti a suis gestorum curiosi, ac natis paulisper auctisque inter Francos & Saxones dissiidiis forte gloriam gentis Saxonicæ obscurare sint annisi: qua de re alias dispiciemus. Nunc ad Herminfridi interitum. In eo autem denuo discrepant Historiæ Francorum & Saxonicæ. Illæ Thuringia evocatum Tulbiaci (Coloniensis hodie ditionis oppidum, Züllich / sive Zulpich) non sine dolo Theodorici de muro præcipitatum referunt. Itaque Gregorius lib. III. cap. VIII. *Idem vero regressus ad propria, Herminefredum ad se data fide securum venire præcepit, quem & honorificis ditavit muneribus.* Factum est autem, dum quadam die per murum civitatis Tulbiacensis confabularentur, a nescio quo impulsus de altitudine muri ad terram corruit, ibique spiritum exhalavit. Sed quis eum

J. l. Casp.
Henniburg.

Co. fusa. dia.

eum inde dejecerit, ignoramus: multi tamen adserunt, Theodorici in hoc dolum manifestissime patuisse. Aimoinus nec Herminfridi liberis Theodoricum pepercisse asserit l. II. cap. IX. Quem postea Theodoricus, fide data Tulbiacum ad se venire mandavit: eumque, dum deambulatum per murum urbis irent, & inter se alterutrum sermocinarentur, precipitem deorsum egit. Qui ruens comminuto cerebro exanimatus est. Ex eo quoque genitis minime pepercit: sed eos strangulari precipiens, universas Thoringorum civitates Francis subjugavit, pristinaque eos iussit incolere domicilia. Et sic quoque habetur in Gestis Francorum Epitom. cap. XXII. Post hac iterum Theudericus, data fide Ermenfrido Regi, Tulbiaco civitate ad se venire fecit. Cumque supra murum ipsius civitatis conloquerentur, compulsus de muro urbis ipsius corruit ad terram, & mortuus est, suosque infantes Theudericus interficere rogavit. Witicindus autem ab Hiringo ministro quondam fido, sed tum pollicitationibus seducto, confossum narrat hunc in modum: Qui finis Regis secutus sit, qui memorabilis fama est, prodere non negligo. Missus denique Hiringus ad Thiadericum eo die, quo capta est civitas, proxima nocte susceptus ab eo permansit in castris. Audito autem, quia elapsus esset Erminfridus, egit ut dolo revocaretur, & Hiringus eum interficeret, tanquam claris muneribus ab ipso donandus, ac magna potestate in regno honorandus, ipse vero Thiadericus cedis illius quasi alienus existeret. Quod cum Hiringus agre suscepisset, falsis promissionibus corruptus cecidit, seque parere voluntati illius confessus est. Revocatus itaque Erminfridus prosternitur vestigiis Thiaderici. Hiringus vero tanquam armiger regalis stans secus evaginato gladio dominum trucidavit. Sequitur apud Witicindum, quomodo Theodoricus a perpetrato facinore, Hiringum ferre amplius noluerit; is autem re intellecta ipsum etiam Theodoricum obtruncavit. Quod tamen Witicin-

Hiringo

richiudo non omnino probetur rerum hoc modo gestarum series, indicio sunt verba, quibus eandem obsignat: *Si qua fides his dictis adhibeatur, penes lectorem est.*

Quomodocunque jam Herminfridus vitæ jacturam passus, id certum, cum eo penitus antiquum illud Thuringiacum regnum concidisse. Nam Bertharii, ab Herminfrido fratre perempti, filius a Clothario affine, sive ante Herminfridum, sive non diu post, e medio sublatus est. Sic enim Gregorius Turon. lib. III. cap. VII. *Patrata ergo victoria regionem illam capeffunt, & in suam redigunt potestatem. Clotharius vero rediens, Radegundem filiam Bertharii Regis secum captivam abduxit, sibi que eam in matrimonium sociavit. Cujus fratrem postea injuste per homines iniquos occidit. Radegundis autem, Bertharii filia, conjux Clotharii, vitæ tandem seculari renuncians, in Pictaviensi cœnobio, cujus egit Abbatissam, confenuit. Gregorius laudato loco: Illa quoque ad Deum conversa, mutata veste monasterium sibi intra Pictavensem urbem construxit, quæ orationibus, jejuniis atq; elemosynis prædita in tantum emicuit, ut magna in populis haberetur. Atque hæc est illa Radegundis, ad quam Venantius Fortunatus Episcopus Pictaviensis carmen scripsit elegiacum de Thuringorum Excidio: quod diu desideratum cum reliquis Fortunati operibus a Christophoro Brovero Moguntia anno MDCCXVII. editum. Duplex autem error est Tritthemii libro de Scriptoribus Ecclesiasticis, & Radegundem Regis Thuringorum ultimi filiam, & ex Fortunati elegis hexametros versus facientis: quam observationem merito transferibimus. Illustri Conringio Ad-dendis lib. de antiquissimo statu Helmstadii. Alibi tamen Tritthemius, nempe in Annalibus Francorum, Radegundem recte Berthario Patri tribuit: quem locum vel propterea afferam, quod summam totius historiae contineat; ac præ-
terea,*

terea testis sit & Fortunatum soluto quoque sermone de Thuringorum Excidio scripsisse: Anno Lotbarii Regis Francorum decimo, Dominicae nativitatibus 12XXIV. Indictione Romanorum septima, cum Rex Metensium Theodoricus promissum ab Ermenfrido Rege Doringorum ob fraternam necem (sicut diximus) expeteret, nec impetravit, in ira concitatus est, & vocatis in auxilium filio suo Theodoberto & fratre Lothario Regibus expeditionem movit in Doringiam, Ermenfridum Regem cum uxore ac liberis cepit, peremit, & regnum sibi totum subiecit. Ab eo tempore Doringi Regem proprium non habuerunt. Captivatam vero inter alios Radegundem filiam Bertharii Regis olim quem Ermenfridus frater (sicut diximus) per Theodoricum Regem Metensium fecerat occidi, Lotharius Rex suo matrimonio sociavit, qua magna sanctitate claruit, & postea monialis facta signis & miraculis coruscavit plurimis. De hoc Doringorum excidio, Fortunatus Archiepiscopus carmine plenius scripsit & prosa. At in eo iterum a Francorum scriptoribus vetustissimis ab it Trithemius, quod Bertharium Radegundis Patrem ope Theodorici occisum tradat; cum supra ex Gregorio Turonensi planum fecerimus, primo Bertharium a solo Herminfrido; post Badericum Theodorici ope sublato.

Sic igitur Thuringia sexti Christiani seculi anno XXIV, quem & Sigebertus diserte ponit, (nam Regino, sive potius, quem is secutus, male in annum CCCCL. retulit) confederatis Francorum & Saxonum armis devicta partim Francici, partim Saxonici juris facta. Francici quidem scriptores suae solius subjugationis meminere. Hinc Gesta Francorum per Gregorium Turon. excerpta cap. XXXIII. Regnum Thuringorum Francorum ditioni subactum est. Ac in ipsa Historia Francorum Gregorii cap. VII. legas: *Patrata ergo victoria regionem illam capeffunt, & in suam redigunt potestatem.*



Et apud Aimoinum lib. II. cap. IX. *Universas Thuringorum civitates Francis subjugavit.* Cur vero Saxonum ut navatam strenue operam, ita iisdem attributam Thuringiæ partem magnam sicco pede prætereant, paulo ante declaravimus, ac alibi forte pluribus excutiemus. Fidē Witichindi, Scriptoris Saxonicarum rerum antiquissimi, quare non æstimemus, causæ nihil video. Supra testimonia jam tum laudata nunc & aliud ejusdem Historici affero: *Saxones possessa terra summa pace quieverunt, societate Francorum atque amicitia usi. Parte quoque agrorum cum amicis auxiliariis vel manumissis distributa, reliquias pulsa gentis tributis condemnare.* Scilicet in Francorum ditionem tum redacta Thuringia Australis; Septentrionalis autem in Saxonum potestatem venit. Et hæc quidem Thuringiæ in Australem ac Septentrionalē divisio videtur tum potissimum cœpisse, quæ postea tam in Historicorum monumentis, quam in diplomatibus frequentem invenit memoriam. Monuimus de eo nonnulla in dissertatione de Eccardo: ac plura forsitan alias afferre licuerit; quia præsertim nunc adeptus sum Marci Wagneri libellum, vernacula lingua scriptum *de Regno Thuringia in pagos distributo*, quo aliquot exhibuit diplomatum excerpta (utinam per typographi oscitantiam non tanto opere vitiata!) quæ hoc argumentum singulariter illustrent. Jam porro Conringii huc referemus verba aliqua sigillatim exprimentia, quæ tum facta juris Saxonici. *Venere, inquit, ista cratione in Saxonum potestatem omnia Thuringia usque ad Vnstrutum amnem: reliqua Francis cesserunt. Hinc hodieque Mulbusa & Northusa Thuringia urbes Saxonie tribuntur: & rudera Saxenburgica arcis ad Vnstrutum supersunt. Helmestadium itaque etiam nostrum, si non ante, tum saltem, Thuringicum sceptrum desit venerari, & Saxones Dominos agnoscere.* Vnstrutum Saxonie limitem versus Austrum

Thury. Helme saxon: abfil h. l. Corin agno-
gil Helmstad

agnoscit quoque, licet venæ, non barbari tamen sensus Ver-
 sificator Tidericus Lange in *Saxonia* poematio:

*Rhenus ab occasu, simul Odera a Solis ab ortu,
 Oceanus Borea, qua terminat Vnstrut ab Austro.*

Quia autem devictæ terræ in victorum provinci-
 am redactæ ab iis quoque leges suas accepere; du-
 bium non est, quin Thuringia Francica, secundum Fran-
 corum morem; Saxonica, juxta Saxonum civilem ac belli-
 cum gubernandi modum in posterum fuerit administrata.
 Saxonum regimen nequaquam fuisse regium, jam pridem e-
 leganti Dissertatione de *Ducibus & Comitibus Imperii Ger-
 manici* probatum dedit Conringius: & nos quoque in *Hi-
 storia Bardebycensi* id aliquoties significavimus. Quis au-
 tem demum fuerit imperandi modus apud Saxones anti-
 quæ libertatis studiosos, ex Bedâ, VVitichindo & Krantzio
 itidem propositum. Nec minus de regimine Francorum
 fusius ibidem pag. CIX. & seqq. actum: quæ hic repetere
 nil attinet. Summa huc redit: Francorum Reges, cum per
 se provincias tam veteres, quam devictas, temperare non
 possent, vicaria Ducum Comitumque ope usos, qui nomi-
 ne Regis præcipue jus dixerint, aliaque negocia regni &
 pro re nata quoque bellica expedierint. Hos autem Duces,
 Comitesque in provinciis devictis partim Francicæ profa-
 piæ, partim, si bene meriti, nec fidei suspectæ, etiam fuisse
 indigenas. Hæc igitur si ad partem Thuringiæ in provinciam
 a Francis redactam retuleris, credibile est, & illam ad mo-
 dum regiminis Francorum vel Duces vel Comites, vel u-
 trosque accepisse. Id tamen non immerito deploro, ra-
 ram admodum rerum Thuringicarum memoriam a devi-
 ctis usque Thuringis ad Carolingica tempora, imo & in il-
 lis extare. Quicquid tamen hætenus mediocri diligen-
 tia congerere datum, hic quasi per saturam exhibere ani-
 mus est. Saxonum ac Francorum amicitia post obitum

Theodorici] forte non diuturna fuit: siquidem jam anno
 10LVI. enata (credo de finibus) lites in bellum erupere, cui
 etiam non sine insigni clade immisti Thuringi. Ad annum
 laudatum Sigebertus: *Lotbarius Rex Francorum rebellantes
 contra se Saxones, & auxiliantes eis Thuringos gravi pugna
 & excidio perdomuit.* Sed & antiquiores advocabimus.
*Gesta Francorum epitomata cap XXVI. Rebellantibus Saxo-
 nibus Clotbarius Rex commoto Francorum exercitu contra eos
 pugnam iniit super Wiseram fluvium, exercitum eorum maxi-
 mum interfecit, terramque eorum vastavit. Pervagans to-
 tam Thuringiam ac depopulans, pro eo quod Saxonibus solatium
 prabuissent.* Iisdem prope verbis utuntur Gregorius Tu-
 ronensis *H. stor. Francor. lib. IV. c. X.* & *Excerpta Chronica*
cap LI. Sic Aimoinus lib. II. cap. XXVII. Post hec idem Rex in
*Saxones rectum iter direxit, qui assiduis excursionibus Franco-
 rum devastabant fines. Quibus super Wiseram fl. viam bel-
 lo subactis, Thuringos quoque, eo quod Saxonibus auxilium tu-
 lissent, depopulatus est.* Ecce hic omnis culpa in Saxones,
 rebellionis accusatos, confertur. Num igitur tum Saxo-
 nes a Francis devicti, ut contra stimulum calcitrarent? Ne-
 quaquam. Imo si Saxonia Scriptores doctos ex illo ævo
 naeta, forte contrarium liquido constaret, Francos scilicet
 has dedisse turbas. Sed de his curatius dispicere, alius est
 tractationis: & quædam jam tum in *Historia Bardeyvense*
 in mentem venire: quæ non displicuisse video Cl. viro
 Christiano *Veisio* Gymnasia Augustei, quod *Veissenfelsæ*
 est, Professori: uti ex ejusdem *Dissertatione eleganti de Ca-
 rolo Magno* constat. An autem Australes Thuringi excusso
 Francorum iugo se tum statim adjunxerint, imo & sub-
 junxerint *Saxonibus*, nondum ausim affirmare. Gene-
 ratim de Thuringis id affirmat *Nicolaus Serrarius* in
historia vitæ S. Bonifacii lib. III. Moguntiacarum re-
rum

in *the Weise.*

rum inserta Not. XXII. ad vitam Bonifacii Willibaldi, quæ is
 adducit verba, ut ut obscuriora, adscribam, visurus, an certi
 aliquid iis exsculpere valeam. *Facessente suorum Regum*
 (Francorum) *dominio, magna quidem eorum Comitum mul-*
titudo sub Theobaldo & Hedenes periculoso primatu (qui lugu-
bre super eos tyrannici Ducatus, & infestum vastationis potius,
quam devotionis obtinebant imperium) vel corporali per eos
preventa morte, vel hostili siquidem educatione captivata est, in
tantumque diversis constricta malis, ut cetera, quæ manebat,
residua populi turba, Saxonum se subiceret principatui. Quo
cessante Ducum (Francorum) dominatu, cessavit etiam in eis
Christianitatis & religionis intentio. Non mihi nunc est in-
 tegrum examinare singula Willibaldi: vel id tamen decla-
 rant, multos per Thuringiam a Francorum Regibus, &
 qui eorum nomine erant cum imperio, constitutos Comi-
 tes, eosdemque sub Ducum, quorum duos nominatim re-
 censet, potestate fuisse; Duces autem illos auctoritate sua
 insolenter abufos Thuringorum ad Saxones & a religione
 Christiana defectionem induxisse. Nimirum etsi quan-
 doque Comites non subessent Ducibus, pro temporum ta-
 men ac locorum varietate id mutavit. Sunt qui affirmant,
 unicuique Duci XII. paruisse Comites; nec diffiteor his
 conjecturis ansam dedisse Annalium Francorum Scripto-
 res: at semper id recepti fuisse moris, ambigo. Bene inte-
 rim est, quod præter illud Villibaldi alia de Ducibus
Thuringiæ suppetant testimonia. Nam, ut prætermittam
Hunorum in Thuringiam irruptiones, quarum una a
Gemblacensi monacho in annum 10LXVII. altera in an-
num 10CI. refertur, ad RADVLPHVM Thuringorum Du-
 cem me convertito. Hic ad tantum potentiæ sublatus est
 fastigium, ut Austrasiorum Regi SIGEBERTO, Dagoberti
 filiorum uni, ad quem etiam Thuringia Francica spectabat,
 non

Religio

Radolphus

Radulfus

32.

non dubitaret rebellare, & victoria potitus prope se pro Rege gerere. Integrum huc spectat cap. LXXXVII. Chronici a Fredegario Scholastico concinnati, quod adscribere nimis longum foret. Placet aliqua excerpere: Cum anno VII. Sigibertus regnaret, Radolfus Dux Toringie vehementer contra Sigobertum rebellandum disposuisset, jussu Sigoberti omnes leudes Austrasiorum in exercitum gradiendum banniti sunt. --- Sigobertus deinde Bugoniam (sylvam) cum exercitu transiens, Thoringiam properans. Radolfus hoc cernens castrum lignis munitum, in quodam monte super Vnestrode fluvio in Toringia construens, exercitum undique, quantum plus potuit, colligens, cum uxoribus & liberis in hoc castrum ad se defendendum stabilivit. -- Radolfus cum aliquibus Ducibus exercitus Sigiberti fiduciam haberet, quod super ipsum non voluissent viribus irruere, de castris per portam prorumpens, super exercitum Sigiberti cum suis iruens, tanta strages Radolfo cum suis de exercitu Sigoberti fitur, ut mirum fuisset. -- In crastino videntes, quod Radolfo nihil prevaluissent, missis discurrentibus, ut pacifice Rhenum iterum transmearent, cum Radulfi convenientia. (forte; conniventia) Sigobertus & ejusdem exercitus ad proprias sedes remeant. (Freheri exemplar habet: ad propriis sedibus remeantur) Radolfus superbia elatus ad modum Regis in Toringia se esse censebat, amicitias cum Winidis firmans, ceterisque gentibus, quas vicinas habebat, cultum amicitiae obligabant in verbis, tamen Sigoberto regimen non denegabant. Nam in factis fortiter ejusdem resistebant dominationi. Bellum hoc a Sigeberto refertur in annum 10CLXXV. a Tritthemio in ann. 10CXLVII. cujus Annales Francorum, nescio quem secuti, Radulphum a Sigeberto coercitum tradunt. Sic enim habent: Radolfus Dorin-
gorum Dux, in superbiam erectus Francis negat consuetum solvere tributum. Unde Sigebertus Austrasia Francorum Rex

con-

Unfrut.

*contractis copiis exercitum movit in Doringiam, consertisq, ma-
 nibus Ducem vicit, & ad solutionem tributi coartavit. VVi-
 nidi, quos Radulphus in societatem traxit, erant Slavica
 gens, jam pridem Thuringiæ Francicæ infesta. Vnde Ai-
 moinus lib. IV. c. XXVI. scribit, assiduis Sciavorum incurso-
 nibus Thoringiam laborasse. Nam Winidos potissimum de-
 notare, quæ mox sequuntur, aperiunt: Quamdiu Sigeber-
 tus vixit, studio ac industria Austrasiorum irruptiones refra-
 natae sunt Winidorum. Et sane ante superbia quam corrup-
 peret Radulphum, Winidos sua fortitudine compescuerat:
 Fredegarius cap. LXXVII. Radulfus Dux, filius Chamari, quem
 Dagobertus Toringia Ducem instituit, pluribus vicibus cum ex-
 exercitu VVinidorum dimicans, eosque victos vertit in fugam.
 Hujus superbiae elatus, & contra Adalgyselum Ducem diversis oc-
 casionibus inimicitias tendens, paulatim contra Sygibertum
 jam tunc coeperat rebellare. Haut multo post tempora illa
 incidere, quibus Francorum Reges a pristina virtute dege-
 nerantes soloque nomine imperio usi omnem potestatem
 indulserunt Majoribus Domus. Quomodo tum comparatum
 cum Thuringia, quidve vel per se, vel per Duces, Comi-
 tesve in hac provincia egerint Majores illi Domus, exquisi-
 to studio ab Annalium Francicorum conditoribus consigna-
 tum non reperias. Interea quia Francis cum Saxonibus
 perpetuæ propemodum intercessere lites ac conflictatio-
 nes, quin & hæ Australem Thuringiam non raro afflixer-
 rint, verò admodum videtur simile. Hic autem præter-
 mittere non possum, quin paucis perstringam inveteratum
 illum errorem de monasterio ad S. Petrum Erfordiæ circa
 seculi octavi initia a Dagoberto Francorum Rege condito.
 Hac de re sequentia reperio in MS. meo Erpburdiano Anti-
 quitatum Variloquo: Anno DCCVII. Dagobertus Rex
 Francorum construxit monasterium S. Petri in præfata urbe in
 E Mer*



Merovigsburg dicta. Exinde paganico nomine ejusdem urbis deleta, mons S. Petri nomen obtinuit. Idem etiam Monachos Deo servientes in eodem monte posuit rogatu Papa Adeodati. Quod monasterium cum omnibus, quae in Thuringia habuit, S. Petro Apostolo contulit. Nec aliter alia Chronica Erfurtensia. Et circumfertur etiam Diploma Dagoberti de fundatione S. Petri in Erphurdia, quod in Appendicibus ad Chronicon Montis-Sereni extare quoque voluit Cl. Maderus: non, quod crediderit Vir doctissimus rem ita se habere; sed quod in Sylloge Foundationum quorundam Germaniae monasteriorum, Anonymi Benedictini monachi ita repererit. Falsitatem autem hujus Diplomatis, quia in Francorum Annalibus gravissimis argumentis jam pridem convicit Tritthemius, eo potius lectorem benivolum ablegare, quam prolixam disquisitionem hoc loco instituere malimus. Dagobertstadium autem Erfurtensis agri, quod vulgo hodie Daberstad vocatur, si unquam Dagobertum Francorum Regem habuit conditorem; cum aliqui fuerint cognomines, ad quem praecipue sit referendum, maxime ambiguum esse autumo. Martinus Polonus quæ de eo habet, alibi οὐδὲν γεωῶ afferentur. Vnum Dagobertorum ab anno 1000CXVI. per quatuor annos Francorum Regem audivisse communis fert opinio: quamquam non sim nescius ab aliis hic Clodovæum poni: nisi cum Tritthemio malis asserere, binominem fuisse Regem.

In hæc tempora Bonifacii, sive, ut tunc vocabatur, Winfridi, primus ob Thuringos ad religionem Christianam, a qua pars defecerat, pars nunquam imbiberat, convertendos in has terras adventus incidit. Annales Francorum Fuldenses a Marquardo Frehero editi ad annum 1000CXVII. His temporibus Winfridus, qui postea, cum Episcopus ordinaretur, Bonifacii nomen accepit, Doctor Catholicus, natione Anglus, primum Romam, deinde cum auctoris

2. a. h. 1. a. d.

Bonifacii

4

V *Principes indigeni Thuringia. iij Christiani.*

auctoritate Gregorii Papae in Franciam ad predicandum verbum divertit. Franciae generali nomine Auctor designat germanicas terras omnes Francorum ditioni subjectas, ipsamque adeo (Francicam scilicet) Thuringiam. Et diserte eandem expressit Othlo, cujus haec sunt verba apud Serarium: *His literis acceptus a venerabili Papa profectus est inde ad Longobardorum Regem Luitprandum. Profectus vero exinde, ardua & praerupta Alpium juga transcendit, incognitosque Bajoariorum & Germania terminos perlustrans, in Thuringiam devenit, considerans & explorans in omnibus infar prudentissima apis, ubi postmodum nectaream sanctae fidei dulcedinem colligere posset. Cumque per aliquot dies in Thuringia commoraretur, interim omnes illius provinciae Principes verbis spiritualibus alloquens, ad sacra fidei agnitionem, totiusque religionis tramitem revocavit.* Nota in his: Thuringiam illo aeo habuisse Principes viros, quos non tam Francicae originis, quam indigenas fuisse puto: quod Franci jam pridem Christiana doctrina essent imbuti. Scripsit ad hos Thuringos Principes Gregorius III. Papa Epistolam ab Othlone conservatam, cujus haec inscriptio: *Viris magnificis, Asolfo, Godolao, Wilario, Gunthario, Albordo & omnibus Deo dilectis Thuringis fidelibus Christianis Gregorius Papa.* Neque vero fideles Christianos appellari reor, quod Christianismum a majoribus acceptum bona fide servaverint: sed quod ex novellis in Thuringia Christianis suam constantiam praeteris demonstraverint: id quod etiam ipsa Epistolae verba videntur indicare. Quia vero per hunc Bonifacium divinae veritatis semina per Thuringiam longe lateque sparsa, mirum non est, si a recentioribus Thuringorum apostoli elogium acceperit. Et licet eum ab omni labe non exemerim (siquidem Pontificium virus jam tum & ipsum & alios affecerat) civilem tamen in Thuringos ac Erfurtenses praeser-

NS.

Sedit: 732

Bei Aditaf. l. 178

<i>Heistlieb.</i>	<i>Sotthelm.</i>	<i>Milhan 2.</i>	<i>Guntler</i>	<i>Hettim</i>
<i>Asolfo</i>	<i>Godolao</i>	<i>Wilarij</i>	<i>Albordo</i>	<i>h. l. Sagitta</i>
		<i>Vilario</i>	<i>Gunthari</i>	<i>Alvato</i>

tim dominatum nequaquam in animo habuisse iudico.
 Hinc & Gregorius Pontifex in alia ad universum populum
 Thuringorum Epistola testatur, se illum non pro lucro aliquo
 temporali acqvirendo direxisse, sed pro lucro animarum misisse.
 Tum vero non proprio ausu, aut sola fretus Papali auctori-
 tate, Bonifacius ordinavit Ecclesiastica: sed sese *Caroli Mar-*
telli dominio atqve patrocinio subjiciens, cum consensu eius in
Hessorum metas perrexerit: uti loquitur Othlo lib. I. cap.
 XXVII. Præterea non nisi specialibus protectoriis Caroli
 Martelli literis instructus rem tantam aggredi potuit vo-
 luitqve Bonifacius: quas legas apud Serrarium lib. III. No-
 tat. XVII. Et rebus quidem in Hassia constitutis, consen-
 tiente procul dubio & concedente Carolo, ad Thuringiam
 quoque profectus est, illiusque populi Principes magna ex parte
 a Christiana religione deficientes (his confirmantur, quæ paulo
 ante dixi) corrigere studuit. Postquam enim religiosorum Ducum
 dominatio (etiam hujus argumenti quædam tetigi) in eis ces-
 savit, cessare etiam Christianæ religionis intentio cæpit, falsiq;
 quidam Christiani, quorum nomina sunt Drotwin & Berthe-
ri, Canbereth & Hunred, inter eos hospites maximam here-
 tice pravitatis introduxerunt sectam: quæ denuo ex Oth-
 lonis lib. I. cap. XXVIII. mutuatus sum. Cum autem præ-
 dicationis ejus fama undique emanaret, credentiumque multi-
 tudo excrevisset, Ecclesiæ instaurantur, Monasteria edifican-
 tur. Tunc etiam congregata servorum Dei multitudine, con-
 structum est monasterium in loco, qui dicitur Ordorf, sub hono-
 re S. Michaelis Archangeli: uti hæc iterum verbis Othlonia-
 nis expressi lib. I. cap. XXIX. exstantibus. Idem eodem lo-
 co memorat Ordorfium spectasse ad Hugonem quendam
 Seniore, qui primus omnium Thuringorum hæreditatem
 suam venerando Præsuli tradiderit; ejusdemque exemplum
 infecutos alios, prædia sua Ordorfensi monasterio contulif-
 se.

+ Eva Hloin
 Woutfor
 Naunphty.
 S. Camberg
 S. H. S. S. S.
 f. Conrad.

se. Cave tamen existimes prædiorum possessores una cum usufructu etiam dominium civile Bonifacio resignasse. Nam si ipsi cum imperio fuerunt, non credibile est, se eo plane privare voluisse; sin autem Comitibus, vel Ducibus subjecti, hi quidem conatibus istis obstitissent. Nondum enim advenierant illa Reip. calamitosa tempora, quibus sacro ordini potestas civilis alicubi adscripta & pastorale pedum sceptrò gladioque temporali junctum. Non diu post anno scilicet 1000XXXII. a Gregorio II. Bonifacius creatus est Archiepiscopus, non tamen certa sede attributa (id quod non erat in manibus Papæ) sed indefinitus, ac ut ipse Serrarius nuncupat, ambulatorius.

Postea tamen (anno forte 1000XXLV.) factus est Archiepiscopus Moguntinus; non Papali beneficio, sed CAROLOMANNI ac PIPINI fratrum, Caroli Martelli filiorum auctoritate. Othlo Presbyter lib. I. cap. XLV. *Gewilieb* (hic erat Episcopus homicidii a Bonifacio accusatus) *deposito, statim S. Bonifacius a supra dictis Principibus, Carlomanno videlicet & Pipino, fratre ejus, Ecclesie Mogonciacensi præficitur: & ut ejus dignitas eminentior foret, decreverunt iidem Principes, Ecclesiam Mogonciacensem, quæ prius alteri (Wormaciensi: quod expressit Vari- loqvus MS.) subjecta erat, metropolim omnium in Germania positarum Ecclesiarum efficere.* Attamen Papalem confirmationem (quæ jam invaluerat superstitione) accessisse, non nego, & indicant Othlonis verba: *Moxque legatione facta, illud a Prasule Apostolico impetravere.* Bonifacium hunc Archiepiscopum Erfurti novum Episcopatum condidisse patet ex Bonifacii ad Zachariam Pontificem Epistola, quam servavit Othlo lib. II. cap. II. & Zachariæ responsoria apud eundem Othlonem cap. III. Ille sic scribit: *Vnam esse sedem Episcopatus decrevimus in castello, quod dicitur Wirziburg, & alteram in oppido, quod nominatur Buraburg, tertiam in loco,*

Wirziburg
Buraburg



qui dicitur ERPHEFVRT, qui fuit jam olim urbs paganorum
rusticorum. Hic de hoc capite ita respondet: Statuimus
per Apostolicam auctoritatem Episcopales illic esse sedes, quae per
successionem Episcopos mereantur, & populis praesint: atque
verbum praedicationis subiectis insinuent: id est, in castello quod
dicitur Wirtzeburg, & alteram in oppido quod nominatur Bu-
raburg, tertiam in loco, qui dicitur ERPHEFVRT.

Curia

Quis aut qualis ille locus Buraburgum, nondum certo
arbitror constare: quamvis laudem mereatur Serrarii in-
dustria, non parum hac de re sollicita Notat. XXIX. ad vitam
Bonifacii in Historia Moguntiacae. Ceterum Episcopatus il-
le Erfurtensis aut plene planeque non fuit constitutus, aut
certe exspiravit brevi. Ex Siffrido Misnensi Presbytero ap-
paret, Bonifacium revocasse pristinum decretum. Ecclesiam
quoque beatae virginis in Erfordia, inquit, cathedralem esse con-
stituerat, sed svasu literarum papalium, quod decreverat, revo-
cavit. Sic enim legendum censeo pro renovavit; quod ha-
bet Pistoriana editio. Serrarius primum eundemque ulti-
mum Erfurtensem Episcopum facit ADELARIVM: de quo
mallem plura vel ipse vel Gudenus attulisset. In Variologo
meo ne yeu apparet.

CAROLOMANNVS haecenus Thuringiam suprema pote-
state rexerat. Quandoquidem enim cum fratre Pipino sub
obtentu Majordomatus (uti loquitur Annalium Fuldensium
auctor ad ann. 1000XXII.) totius Francia regnum diviserat,
praeter Austriam, & Alemaniam eidem cessit etiam Thurin-
gia; Pipino Burgundiam, Neustriam, Provinciam sortito:
cujus divisionis, quam in annum 1000XXIII. refert, Otto Fri-
lingensis Episcopus meminit Chronic. lib. V. cap. XX.

At vero postquam Carolomannus anno 1000XXVI. mo-
nasticum habitum assumens in Cassinense monasterium se-
cessit, Thuringiae quoque, ut ceterarum provinciarum, Do-
minus

minus factus est PIPINVS, annoque sequenti cum exercitu
 Francorum per Thuringiam profectus contra fratris (Grifonis)
 dolos Saxoniam ingressus est: ceu memorant Annales Egin-
 harti, & Fuldenses ad annum 1000XLVIII. Anno 1000CLI. Pipi-
 nus exauctorato & in monachum tonsa Childerico Rege,
 titulum quoque regium, qui eo usque defuerat potentia,
 indeptus, anno 1000CLXVIII. vivere desit, relictis filiis Caro-
 lo & Carolomanno. Et hoc quidem anno 1000CLXXI. extin-
 cto, CAROLVS, Magni nomen commeritus Francici Im-
 perii habenas solus temperare coepit. Sub ejusdem regi-
 mine anno 1000CLXXXII. contigit Soraborum Slavorum in
 Thuringicos fines irruptio Eginharto in Annalibus recen-
 sita. Anno 1000CLXXXIV. eodem Eginharto teste, Carolus
 iter in Thuringiam convertit, & filium suum Carolum cum par-
 te exercitus in Westfalaorum finibus sedere iussit. Ipse per
 Thuringiam iter agens, venit in campestris Saxonia, quae Al-
 bia atque Sala fluminibus adjacent. Anno 1000CLXXXVII. Thu-
 ringi milites Carolo Thassilonem Boioariae Ducem ad offi-
 cium compellenti praesto fuere: uti Regino Prumiensis au-
 ctore est: ac iterum anno 1000CCXCI. in expeditione contra
 Hunnos Carolo militarunt: affirmante Annalium Fuldensium
 scriptore. Anno 1000CCXCIV. (quod Regino annotavit)
 Carolus Saxoniam per Thuringiam ingressus est.

Seculi noni anno quarto decimo Carol. Magnus decessit
 Aquisgrani: cui in regno Francorum ac dignitate Impera-
 toria successit LVDOVICVS PIVS. Magnum tamen eo re-
 gnante Thuringici status in Francorum scriptoribus silen-
 tium. Nam quod anno 1000CCCXXII. in regione Thuringorum
 cespis longitudine pedum quingvagenum, latitudine quatuor-
 denum, altitudine sesquipedali de terra sine manibus & prati-
 sus & sublatus; & ab eo loco, in quo sumtus est XXV. pedum
 spatio distans inventus: nescio an tanti ponderis, ut certa-
 tina

id. Dreyhaupt

*Carolus Magnus
cum filio.*

Sec. IX.



tim enarrarent Eginharti & Fuldenses Annales. Anno
 1000. Ludovicus Imperator *collecto exercitu filium* (Ludo-
 vicum, partem regni transrhenanam quasi jure sibi debitam
 affectantem) *per Thuringiam usque ad terminos Barbarorum*
persequitur, exclusumque a finibus regni per Sclavorum terram
cum magno labore Bajoariam redire compellit: quemadmo-
 dum ista refert Annalium Fuldensium non contemnendus
 collector, & tangit ad sequentem annum Eginhartus. Sed
 is ipse, aut qui sequebatur, annus Ludovico Imperatori e-
 mortualis est.

Hujus triga filiorum LOTHARIUS LVDOVICVS &
 CAROLVS cum acerbissimis odiis ac horrendis inter se de-
 certarent præliis, ut cætera quoque Francicæ ditionis, ita
 Thuringiam quoque non parum detrimenti cepisse, vero
 consonum est. Interim quia tandem Imperium Franco-
 rum inter se divisere, ac LVDOVICO universa Germania
 ad Rhenum usque attributa, Thuringiam quoque eidem
 cessisse extra controversiam ponitur. Prius tamen quam
 ad illam veniretur compositionem, jam Ludovicus *Orienta-*
les Francos, Alamannos, Saxones & Thuringios sibi fidelitatis
jure confirmavit: quæ verba sunt toties laudati Annalium
 Fuldensium auctoris.

Atque hic est LVDOVICVS ille Rex Germaniæ, si nomen respicias, primus, si potestatem regiam, quam Carolus ille Magnus primo exercuit, tertius. Ejusdem quia moderatum fuit regimen, Thuringos quoque sub eodem tolerabili conditione usos existimo. Singularia tamen in veterum monumentis reperio paucissima: & nunc præter illam Thuringorum in *Slavos Marabenses*, hoc est (ut eadem existimo) *Moravos*, jussu Regis sui Ludovici factam expeditionem, quam Annales Fuldenses ad ann. 1000. tangunt, nihil habeo memorare.

Refe-

Referenda tamen in hæc tempora, quæ Erfurti habita
 Synodus anno 1000. nec adscribenda Ludovico Cæsa-
 ri, qualis tum quidem eo nomine erat nemo. Nam Ludo-
 vicus Pius, ut antea monuimus, an. 1000. aut sequenti de-
 cesserat, eundemque exceperat Lotharius. Falluntur er-
 go Erfurtenses scriptores, & cum iis quoque Cl. Gudenus:
 qui nisi ad marginem pag. xvi. notasset: *Ludovicus Pius Er-*
furti Comitia celebrat, crederem de Ludovico Germanico
 intellexisse. Annales Fuldenses, quos alioquin recte lau-
 dat, non ad an. 1000. sed ad annum abhinc secundum re-
 ferunt: quamvis id malim librario, Cl. quam Auctori adscri-
 bere.

Anno 1000. Ludovicus, postquam per septem lu-
 tra regno Germaniæ summa cum laude præfuerat, in pala-
 tio Francofurtensi obiit. Hinc inter tres filios CAROLO-
 MANNVM, LVDVICVM & CAROLVM Parentis Ger-
 manicæ regnum ita divisum, ut tria regna paris per omnia
 dignitatis, & quorum alteri in alterum nihil esset juris, re-
 sultarent. Divisionem illam alibi inculco: hoc loco suf-
 fecerit monuisse, LVDVICI regno cum ceteris provin-
 ciis tum adscriptam Thuringiam. Si Marianus Scotus
 nos non fallit, hæc ipsa divisio Salfeldii instituta. Sic enim
 reperio ad ann. 1000. *Deinde tres fratres in loco, qui di-*
citur Salfeld, inter se regnum paternum diviserunt. --- Lu-
dovicus Orientalem Franciam, Thuringiam, Saxoniam &
Pbrysiam, & partem Lotharii regni tenuit.

Hujus Ludovici tempestate magnum in Thuringia
 nomen habuit POPPO Comes & Dux Sorabici limitis: cu-
 jus virtus & felicitas in bello contra Slavos Thuringiæ in-
 festos singulariter eminuit. Annales Fuldenses ad ann.
 1000. *Sclavi qui vocantur Dalmatii, & Bebemi, atque*
Sorabi, caterique circumcirca vicini audientes stragem Saxo-

Av. 876

Poppo. id. de Thuringia

880

de Thuringia

1000

F

2117



POPPO

num a Normannis factam (de hac in Historia Bardevvicensi cap. IV. §. IX. egimus) pariter conglobati, Thuringos invadere nituntur, & in Sclavis circa Salam fluvium Thuringis fidelibus preda & incendia exercent. Quibus Poppo Comes & Dux Sorabici limitis occurrit, & divino auxilio fretus eos prostravit, ut nullus de tanta multitudine remaneret. Quis ille fuerit Sorabicus limes, jamdiu laboravi. Enatae quidem sunt conjecturae aliquot: quas, si Deo visum, alii operae servo. Idem tamen Poppo (ut anceps belli alea) in alio cum Saxonibus intestino bello insigni clade affectus est. Idem Ann. ad ann. MCCCLXXXII. Civile bellum inter Saxones & Thuringos exoritur, machinantibus Poppone, fratre Heimrichi, & Eginone Comitibus. Magna post clade Poppo cum Thuringis inferior exstitit. Nec melior sequenti anno fortuna, testibus his Annalibus: Iterum inter Popponem & Egnionem discordia cum crudeli bello concrepat: quorum Poppo, prout antea solebat, inferior exstitit. Post mortem autem Ludovici Regis, sub CAROLO CRASSO (hic optimam fratrum hereditatem patrimonio suo, ac regnum illud Germanicum, quae Ludovicus Pater habuerat; in unum iterum conjunxit corpus ac porro Imperatoriam dignitatem impetravit) ejusque successore ARNULPHO, Popponis illius potentia & auctoritas crevit in Thuringia; ut jam non amplius Comes, nec cum additamento limitis Sorabici, sed simpliciter Dux Thuringorum esset & audiret. Memorabile hanc in rem exstat testimonium apud Reginonem ad an. MCCCLXXXIX. quod integrum adscribo: His etiam diebus Luidpertus Maguntiae urbis presul e rebus humanis sublatus est: in cujus loco subrogatus est Sunzo, vir religiosus ac simplex, sacris literis sufficienter instructus, qui in Fulda monasterio sub regimine Abbatis ab ineunte aetate nutritus & conversatus est, Poppone Thuringorum Duce & Arnolpho Rege annuente. Et aliud ad ann. MCCXCII.

nil. Jolum a
G. III. Xgt
S. R. Mod infra

no. 882

ux Thuringia
Ludwig
G. III.
Fall
J. S. R.
S. R.
S. R.
S. R.
S. R.

Digo. Sicut forte non idem

15CCCXCII. Per id tempus Arnt, Wirtzburgensis Ecclesia
 venerabilis Episcopus, hortatu & suastione Popponis Thuringo-
 rorum Ducis, ad pugnam contra Sclavos profectus, in eadem
 pugna occiditur. Quod autem nimis forte abusus Ducali
 potestate, aut alias contra Regem Arnulphum res novas
 moliretur, eodem anno secundo & nonagesimo supra non-
 gentesimum Poppo Dux Thuringorum dignitatibus expolia-
 tur: quæ ipsa sunt Reginonis verba: quibus cum concinit An-
 naliū Fuld. Auctor sequentibus verbis: Poppo Dux Thu-
 ringorum honoribus privatus est.

In locum Popponis successus est CONRADUS; &
 quod is sponte Ducatum Thuringicum resignaret, com-
 missus est BURCHARDO Comiti. Regino: Ducatus, quem
 tenuerat (Poppo) Conrado commendatur, quem pauco tem-
 pore tenuit, & sua sponte eum reddidit. Deinde Burchardo
 Comiti committitur, quem baetenus strenue gubernat. Bur-
 chardo rerum potito Vngari Thuringiam infestis signis pe-
 tebant. Hos quando vi repellere conaretur Burchardus, ab
 eisdem occisus est: id quod affirmant Lambertus Schafnab.
 ad ann. 15CCCCIX Marianus Scotus ad ann. 15CCCCVIII.
Chronica Australis ad ann. 15CCCCXI. Siffridus Misnen-
sis sub Arnulpho Imp. Auctor compilationis Chronolog.
Tom. I. Rer. Germanic. Pistorii. Ante Burchardum quidem
 a Lamberto ponitur alius Dux Thuringorum, quem LVIT-
BOLDVM vocans etiam ab Vngaris occisum tradit anno
 15CCCCVIII. Sed quis ille sit Luitboldus, nondum habeo ex-
 ploratum. Hermannus Contractus hac tempestate Luid-
paldum occisum tradit, & nihil amplius. Marianus Scotus
Lupoldum Ducem ab Vngaris occisum refert; & nihil præter-
 ea. Chronica Australis: Vngari Saxoniam & Thuringiam
vastant, Leupoldus occiditur. Hæc scripseram, cum Otto-
nis Frisingensis Chronicon pervolutans lib. VI, c. XV. repe-

1 Poppo
 2 Conrad.
 3 Burchard.

Burchardus
 Comiti
 + 908.

Leupold: hnd
 Luidpald: hnd
 Deh. in govern



rio, Leopoldum hunc Bojariæ Ducem, Arnulphi fuisse Patrem. Non multo post, ait, Vngari commisso cum Bajoariis bello, Ducem eorum Leopoldum, Arnolphi Ducis Patrem occidunt, ac inde per totum regnum diffusi Alemanniam, Franciam, Saxoniam, Thuringiam percurrunt.

At quid faciemus Auctori de Landgraviis Thuringiæ, qui cap. VIII. LUDOVICVM quendam primum Thuringiæ Ducem a Carolo III. (Crasso) anno 1000LXXVI. creatum tradit? Equidem nescio quid senserint alii: mihi vel id propter suspecta hæc redduntur, quod Popponem toties a Reginone memoratum, & Francorum Annalibus non ignotum cum Conrado successore omittat. Nec prius etiam Burchardum pro Ludovici filio venditanti habebō fidem, quam vetustiores reperero consentientes. Recitabo tamen verba hominis: *Mortuo Ludovico secundo Duce Thuringorum, successit ei Burchardus filius suus, sub cuius regimine Vngari Alemanniam intrantes, ut eam devastarent. Quibus occurrerunt Duces Saxonie, Bavariae, Sveviae, & Dux Thuringiae: & commissum est bellum, & multa millia Vngarorum occisa sunt: & Dux Thuringorum tertius percussus interit sine heredibus, an. Domini 1000LXXII.* Si ille numerus in MS fuit, ac porro ab Auctore ipso expressus, ingens emerferit *avæ* ægri-
uōs. Vidimus ex Lamberto & Mariano Scoto Burchardum Ducem decimi seculi anno octavo vel nono in conflictu Vngarico occubuisse: hic lepidus tamen homo refert in annum huius seculi secundum & septuagesimum, h. est, in annorum trium ultra sexaginta excessum, quo jam prope computruerant ossa Burchardina: cumque & Henricus I. quem successorem destinat Burchardo, concesserat fati, iisdemque Otto I. erat proximus: quippe quem anno 1000LXXIII. vita functum novimus. Jam illud quoque vero non est consonum, quod idem tradit Auctor, a Burchardi obitu *Ducatum Thu-*

10. 876

10. 972

10. 973

Thuringia devolutum ad Henricum Ducem Saxonia, tunc Imperatorem.

Id ut pateat clarius, pro certo hic ponendum fundamento, Duces illos, quos hactenus contemplati sumus, Thuringicos non propria ac absoluta potestate, sed vicaria, sub summo ac eminenti Regum Germaniae dominio Thuringiae praefuisse. Quandoquidem autem Burchardus circa annum nonum seculi decimi sublatus, credibile est Ludovicum Tertium, sive, ut ab aliis vocatur Quartum, aut Thuringiae alium praefecisse Ducem, aut Thuringicarum rerum praecipuam administrationem uni vel pluribus Comitibus commisisse.

Postquam Ludovicus ille anno 10000011. Ratisbonae mortalia reliquit, ac OTTO Dux Saxoniae, Henrici Aucupis Pater, magno animo majori laude, recusans regnum Germaniae, CONRADVM Franciae Orientalis Ducem, sui loco commendaret, fieri forte potuisset, qui ultra illud in Thingos Trans-Vnstruthanos imperium, quod tanquam Saxoniae Duci iure ipsi competebat, non nihil juris in Thingos cis Vnstruthum, sive ita volente, sive connivente Conrado Rege, accepisset: praesertim quia Witichindus Annal. lib. I testatur, penes Otonem semper & ubique summum viguisse imperium. Et haec conjectura vel eo confirmari posset, quod apud eundem Witichindum reperiam, Conradum, cum saepe expertus esset virtutem novi Ducis, Henrici (qui Patri in Ducatu Saxoniae anno 10000012. successit) veritum esse ei tradere omnem potestatem Patris. Neque his tamen plusquam conjecturis tribuendum censeo: cum praesertim Conringius affirmet HENRICVM Aucupem non nisi ob Thuringiam Trans-Vnstruthanam sic loquor ex situ oppidi nostri: cum alioquin quae nobis cis Vnstruthum, Conringio Helmstadii (scribenti trans Vnstruthum sit) in istius

Aucupis.

Vicarij Du Thuringiae

*Anglii.
Otto Aucupis*

Otto

lena t. t.

Hel. Hal.



avi monumentis legi, Henricum illum Saxonibus & Thu-
 ringis imperasse. Certe Sigebertus ad ann. 10000CXIV.
Henricum Ducem de Saxonia & Thuringia vocat. Si tamen
 prius Rex Germaniæ quam renunciaretur Henricus, in Thu-
 ringia Cis-Vnstruthana quædam possedit, aut integram cum
 tempore sibi vindicavit, armorum id factum reor beneficio.
 Nam quidquid ad Hattonem Episcopum Moguntinum in Sa-
 xonia vel Thuringia pertinuit, totum sibi præcepit occupari: a-
 micos Regis (Conradi) partibus ex his omnino deprædatos ex-
 pellens: quæ verba sunt Ditmari Episcopi Merisp. lib. I. Cbro-
 nic. & jam ante ipsum gemina prodiderat Witichindus
 Corbejenfis, Henricum scilicet *Hattoni Archiepiscopo abstu-*
lisse omnia, quæ in Saxonia vel Thuringia habuerit. Et id me-
 ruerat facer ille, notæque perfidiæ homo, qui Henricum (ut
 caderet honoratius scilicet) in torq; aureo ad eum finem fa-
 bricato de medio tollere laboraverat. Vivente adhuc Con-
 rado Rege, anno 10000CXVI. contigit novus ille Vngarorum
 in Thuringiam & Saxoniam impetus: ac tum quidem, teste
 continuatore Reginonis, usque ad Fuldam monasterium,
 pervenerunt. Sed HENRICVS noster, postquam ab excessu
 Conradi, quem anno 10000CXIX. obiisse legimus, consensu
 Francorum, Alemannorum, Bavarorum, Thuringorum & Sa-
 xonum (utor laudati scriptoris, qui Reginonem continuavit,
 sermone) at magis prudenti consilio ipsius Antecessoris,
 Rex Germaniæ electus esset, Vngarorum incursus omni dili-
 gentia avertere ac coërcere laboravit, per oppida cum novi-
 ter exstructa, tum exquisitius munita. Jam etsi in præsentibus
 habeo commemorare, quid sigillatim in munienda Thurin-
 gia cis-Vnstruthana præstiterit Henricus; dubium tamen
 relinquitur mihi nullum, quin & illa optimi Patriæ Patris &
 vere Thesei Germanici providam senserit solertiam.

Anno 10000XXXVI. Henrico I. Germaniæ Rege ad
 cœle-

No. 936

coelestia evocato, quia tam in hæreditate paterna, quam in universo Germaniæ regno successit OTTO I. eo ipso Thuringiæ quoque cis-Vnstruthanæ factus est Dominus, & for-
tean hæreditarius.

Sub hoc Principe insignem status Thuringici mutationem accidisse memorant recentes. Ferunt nimirum, Ottonem filio suo WILHELMO Moguntino Archiepiscopo Thuringiam cum pleno jure & dominio donasse. Auctorem hujus assertionis si quæras, Scriptor ille anonymus de Landgraviis Thuringiæ afferretur, cujus caput X. hac rubrica superbit: *Quomodo Ducatus Thuringiæ devolutus fuit ad Episcopos Moguntinenses, & quamdiu Episcopi rexerunt Thuringiam.* Neque tamen nigro sic satis convenit cum rubro. Dum enim exponi debuisset illa devolutio, nihil huc faciens affertur magis, quam Wilhelmum ab Ottone Patre factum Archiepiscopum Moguntinum: *Quo facto Wilhelmum Thuringiam intrasse, & in Erfordia multos nobiles pro defensione terræ locasse, quibus multa bona in Thuringia largitus sit: Ipsum deinde & sequentes Archiepiscopos successively rexisse Thuringiam & Hassiam, annis fere LXX. usque ad Conradum II. Imp.* Nihil autem hic de modo devolutio-
nis, quem vocat, ad Episcopos Moguntinos. Nam quod de nobilibus Erfordiæ ad defensionem terræ locatis affert, ad summam rei parum facit. Quasi vero id non fieri potuisset ab aliis, quam a Principe? cum illo ævo in usu fuerit frequenti Episcopis & Abbatibus plurimas familias nobiles feudali sibi jure devincire. Ceterum aut me fallunt omnia, aut hæc conficta sunt ex vera de Henrico I. historia; quem constat ex agris in oppida coëgisse ruricolos. Quid autem vetat, quo minus & nobiles quosdam ex mansione agresti in urbem translatos dixeris?

Si ergo hic Anonymus non suffecerit, succenturiabit aliquis

Otto. I.



aliquis Paulum Langium Citizenis Chronici non indiligentem Scriptorem. Quid ab hoc dici potuisset clarius sequentibus verbis? *Hic est ille Gvilhelmus Archiepiscopus Moguntinus, cui pater Otto dedit Thuringiam & Hassiam cum pleno jure & dominio.* Fateor, habere ita Langium: sed, quomodo id evincere velit, scire vehementer cuperem. Nam licet doctrinam & diligentiam Langii, ac judicium quoque plerumque rectum æstimem; in tanta tamen tamque magni re momenti, nisi antiquiores habuerimus consentientes, ejus fide unice niti intutum. Sed quid? Ipsi Langio displicet hæc Langii sententia, & inferius non nisi jurisdictionem spiritualem & fortassis etiam ad aliquanta temporalia bona Moguntinis in Erfordia tribuit. Verba Scriptoris merentur huc transcribi. *Otto Magnus ex Adelheide uxore sua secunda duos suscepit liberos, Ottonem regni successorem & Wilhelmum Archiepiscopum Moguntinum.* Hic est Wilhelmus ille, cui Pater Otto post mortem Ducis Burghardi, qui ab Hungaris interfectus, sine liberis obierat, dedit totam Thuringiam & Hassiam, cum pleno jure & dominio ad honorem Dei & S. Martini Moguntinensis Ecclesie Patroni. Qui intrans dictas terras in possessionem suscepit, & Erpbordiam tunc apertam muro cinxit. Hoc mihi videtur verum, quantum ad jurisdictionem spiritualem, & fortassis etiam ad aliquanta temporalia bona. Nam ipsa Hassia ab illo tempore usque in presens tempus semper habuit in temporalibus Dominum, qui se hujus terre Principem & Landgravium Hassie scripsit.

Nunc ad censuram vocabimus Langiana illa. Wilhelmum Archiepiscopum ex Adelheide genitum, non magis verum est, quam quod Baronius Cardinalis Tom. X, Annal. ad ann. MCCCCLXXIII. Edmundi Regis Anglorum filiam Caspar Bruschius & Petrus Mersæus in Catalogis Archiepiscoporum Moguntinorum, Serrarius in Historia Moguntina & Gudenus in

S. Martin

in *Historia Erfurtenſi* eum faciant Edithæ Anglicanæ filium. Rectiora nos docebit Witichindus, qui matrem *Wilhelmi peregrinam, nobili tamen genere procreatam*; & Ditmarus, qui Præſulem *de matre quamvis captiva, tamen nobili & Slavonia Regi genitum* tradunt. Deinde nec post mortem Burchardi Ducatum accepisse potuit *Wilhelmus*, quod ei circa ſeculi decimi initium caſo ab Vngaris alius procul dubio datus ſucceſſor, hætenus licet in illa ſcriptorum penuria ignotus: niſi forte Ducis poteſtas & auctoritas in plures Comites di- viſa, aut uni præ ceteris commiſſa, quas conjecturas uti jam ante propoſui, ita nunc repeto denuo, ut aliis amplius cogitandi anſam ſubmiſtre. Qvis enim credat Thuringiam a tanto temporis intervallo caruiſſe rectore ſpeciali, aut eam ſolam manu Regum aut Saxoniorum Ducum (ſi quis forte hanc probaverit opinionem) adminiſtratam. Proximus igitur Burchardi ſucceſſor *Wilhelmus* eſſe non potuit, etiam ſi maxime conceſſeris *Wilhelmo* datam a Patre Thuringiam. At vero equidem, non contendendi ſtudio, (quod ſanctè teſtor) ſed *hæſtoricæ veritatis* vi adductus, nequaquam poſſum concedere donationi Ottonianæ. An enim ulli probabile fuerit, rem tantam tacuiſſe, vel Witichindum, qui ſcribebat eo ævo; vel Ditmarum, qui non multo poſt Ottone III. & Henrico II. imperantibus floruit; vel Scriptores ad unum omnes uſque ad Auctorem proletarium *de Thuringiæ Landgraviis*? Witechindus quidem lib. III. affirmat, *Wilhelmum* per abſentiam Patris ſibi commendatum rexiffe *Francorum imperium*: non affirmat tamen, Ottonem Patrem magnam regni Francici partem, Thuringiam ſcilicet & Haſſiam cum pleno jure & dominio donaviſſe filio. Ecce ipſa Witichindi: *Eo tempore, quo hæc intra Italiam gerebantur* (anno ſcilicet *1000*.) *ſummus Pontifex Wilhelmus, vir ſapiens & prudens, pius & cunctis affabilis, a Patre*

Patre sibi commendatum regebat Francorum imperium, cuius mater licet peregrina, nobili tamen genere erat procreata. Sed aliud est absente Rege negocia regni vicaria auctoritate administrare; aliud dono accipere bonam regni partem cum pleno jure & dominio. Sic de Mathilda Qvidelingeburgensi Abbatissa Ottonis I. filia legimus, Ottone III. in Italia commorante eidem regni Germanici curam fuisse commissam. Qui autem exinde concludere aufit, partem hujus regni eo ipso donatam Mathildæ, conclusione sua non admitteretur. Ditmarus quoque ignorat hanc donationem: quamquam Wilhelmo ab Imperatore Domino suimet & Parente commissam tradat curam Partbenopolin disponendo, ceteraque regni necessaria regendi. Et apud sequentes nec vola haderere, nec ullum vestigium. Facebat igitur ignotæ, nonnunquam & malæ fidei auctor de Landgraviis cum sua Thuringiæ ad Moguntinos devolutione. Facebat ipsa liberalis, quæ nunquam contigit, donatio. Hæc miror, qui placere potuerit Cl. Gudeno, ultra hunc Anonymum, Langium, Fabricium, Chytræum in hac causa non assurgenti. Fabricio tanto minus habeo fidei, quanto intimius mihi constat, innumeris erroribus scatere Origines Saxonicas: quod non in contumeliam optimi ac eruditi viri scribo; sed quod doleam supra illa, quæ habebat, non majora fuisse præsidia, nec plus ab aliis curis ocii. Cum Langio autem tanta mihi lis non amplius nunc intercedit, quod, ut jam ante monebam, sententiam mutans pro pleno jure & dominio totius Thuringiæ substituatur spirituales jurisdictionem, & ad aliquanta bona temporalia: quamvis nec in spiritualibus per universam Thuringiam Moguntinis fuisse jurisdictionem crediderim. Quod Erphordia eo usque destituta Wilhelmi Archiepiscopi jussu, mœnibus incincta, facilius crederem, si antiquus testis confirmaret. Ego vero id Henrici I. temporibus

Fabricij uapulat

ribus factum potius autumo, cuius in urbibus contra Un-
garorum incursiones muniendis studium certatim prædi-
cant Historici; & nos jam supra tetigimus, pluribus autem
in *Historia Bardevvicensi* demonstravimus. Quamobrem
etiam, quæ Gudenus hic de statu Erfurtensi affert, rectius,
me iudice, ad tempora Henriciana quadrabunt.

Ceterum si quæras, quoniam post tempora Ottonis
Magni usque ad institutum Thuringiæ Landgraviatum le-
gitimi Thuringorum fuerint Principes, tum ipsos Germa-
niæ Reges, jure patrimoniali & hæreditario, tum alios Du-
cum, Marchionum, Comitum titulo insignitos responde-
rim. Ottonum jus patrimoniale & hæreditarium derivare
possimus ab occupatione bellica tempore Henrici I. qui non
modo, quas Moguntinus habuit, possessiones, occupavit;
sed alios quoque amicos Conradi Regis ex his partibus omnino
depredatos expulit; ut iterum Ditmari verba usurpemus.
Quid & quantum Moguntinis redditum, nondum memini
me legere; cum tempore tamen sua recepisse, par est crede-
re. An vero & alii Conradi Regis amici, illorumve soboles
dignitatibus bonisve restituti, non habeo dicere. Si quis
hic conjecturæ locus, uti nec crimina, ita nec pœnas per o-
mnia existimaverim similia: & nonnulli forte clementis-
simorum Regum sunt redditi gratiæ. Fortassis tamen &
quorundam Franconici sanguinis illustrium virorum loco
Saxonici stemmatis nobiles viri possessiones & dignitates in
Thuringia acceperunt; aucti indies majoribus divitiis &
potentia, at Regum favore & gratia subnixa. Signan-
ter autem dixi, & DVCES quoque inter Principes Thuringiæ
viros fuisse. Scilicet non ita plane ceu putant novitii, cum
Burchardo exspiravit Thuringiæ Ducatus, ut non aliqua
ejus superent vestigia. Paulo ante monui, incommodum
videri, Thuringiam sine vicaria Ducis Comitumque opera

post Ottonem

*Burchardus
Thuringiæ.*

postobitum Burchardi relinquere. Quamvis vero perpetuam Ducum Comitumque successionem ex horum temporum tenebris feliciter eruere non detur; suffecerit tamen unum attulisse Principem, qui super omnem Thuringiam Ducatum promeruerit.

Eccard

Est is ECCARDUS noster, Guntheri filius, ex nobilissimis Turingia austratis natalibus genealogia ortum ducens: ut loquitur Ditmarus. Atque huic etiam Ditmaro debemus restitutum hunc Thuringia Ducatum. Sic enim scribit lib.V. Super omnem Thuringiam communi totius populi electione Ducatum promeruit. Suspecta alicui videri posset haec narratio, quod electio alicujus Ducis in regno Germanico, nec illis temporibus soli populo, sed Regi deberetur. Vnde & Christophorus Gevoldus Commentario de Romani Imperii Septemviratu cap. VII §. XVII. scribere non dubitat: Quis ignorat, non populi electione, sed Imperatorum concessione in feudum Ducatus & Principatus acquiri? Improperie scilicet & hic & alibi Gevoldus loqui Ditmarum, ac eligi idem esse autumat, ac jure haereditariae successionis recipi. Hoc quoniam de Electione Regis Germaniae cum loquitur Ditmarus, forte aliquis probaret; an tamen huic loco par sensus applicari queat, nondum extra controversiam positum censeo. Ut enim haec explicatio locum impetret, necessum est supponi, & eo jam aeo Thuringia Ducatum ad posterum jure haereditario transmisisse viros Principes. Quod ne credam, ipse, de quo agimus, Eccardus noster facit, qui singulari Ottonis III. (ad eum enim refero) id habuit favore, quod, ut testis est Ditmarus, maximam beneficii sui partem in proprietatem acquisiverit. Quamobrem Eccardum ab Ottone vel II. vel III. Thuringia Ducem constitutum arbitror: sed ita tamen ut consensus ordinum (quem Ditmarus forte totius populi electionem nuncupat,) more majorum accesserit.

accesserit. Scilicet quia in aliis Thuringi privilegiorum ac partæ libertatis fuere studiosi, credibile est, & in eo pro Reip. emolumento excubasse, ne Dux a Regibus daretur, quem suo improbarent calculo. Quamquam autem ad vitam saltim Thuringiæ Ducatum servavit Eccardus, procul dubio tamen Henrici II. beneficio Procerumque ac populi Thuringici consensu ad filiorum unum fuisset devolutus, nisi ambitione sua ac rerum novarum cupidine, & sibi exitium, & suis quoque haut levem calamitatem attraxisset.

Post occisum Poledæ Eccardum nullum quidem reperimus novum Thuringiæ Ducem: quia tamen WILHELMVS Vinariensis Comes, Turingiorum tunc potentissimus salutatur, credibile est auctoritate & potentia, Ducali non multum inferiori per Thuringiam eminuisse. Et forsitan aliquid reconditi sub eo latet, quod Ditmarus sigillatim scribat Vilhelmum Militem Regis effectum: quamvis non ignorem, communiter id de prestituto homagio accipi. Integer Ditmari locus ita habet: Wilhelmus Thuringiorum tunc potentissimus, obviam pergens (Henrico II.) Dominumque venientem cum magna gratulatione suscipiens, miles Regis efficitur. Ibi tunc Rex a prefato Comite, & a primis illis regionis collaudatur in Dominum, & ab omni populo rogatus, debitum his remisit censum. Qualis ille fuerit debitus Henrico census, alibi, Deo favente, inquiremus. Quod Vilhelmus Comes tanta Henrici II. gratia floruerit, non adeo mirum; quandoquidem Eccardi (qui æmulus novi Regis Henrici fuerat) injurias passus Vinariæ suæ obsidionem ab Hermanno filio Eccardi, sed ab hujus cæde solutam sustinuisset.

Succedunt tempora, quibus CONRADVS Salicus ad regiam in Germania dignitatem evehctus est. Atque hæc

Eccardi filius
Wilhelmus

Herman filius Eccardi

Conrad Salicus



in rebus Thuringicis vel propterea sunt observanda curatius, quod istis in Thuringia inclytum habuerit nomen LUDOVICVS Comes, quem ob promissam barbam Barbatum vulgo vocant, gloriosus ille fator Comitum Provincialium Thuringiæ. De hoc Ludovico Barbato multa habet Auctor *de Landgraviis Thuringia*, & ea longe copiosius Appendix MS. Poloni in Bibliotheca Academica: sed quibus tuto fidem non habere liceat. Sane diploma illud Conradi Imp. Ludovico consanguineo suo anno CIOXXXIX. datum & ab ipso Anonymo historiæ insertum facit, quo minus credamus illa omnia, quæ ipse narrat de Comitibus hujus in Thuringiam adventu, de acceptis a sede Moguntina beneficiis, multoque magis, quæ de Moguntino ab Imp. exorato & de cognatione cum Imperatrice, & alia id genus. Præterea idem diploma plane evertit creditum a nonnullis supremum Archiepiscopi Moguntini post Imperatorem in Thuringia principatum. Nam is si fuisset, subditis non licuisset, puto, vendere terrarum & sylvarum spatia ab omni potestate libera, solius Imperatoris voluntate & confirmatione plenissimo jure possidenda. Et fortassis non est de nihilo conjectura, Conrado II. ejusque filio Henrico III. consilium fuisse sub Comitatus vocabulo Ludovico illi consanguineo suo Thuringorum provinciam regendam committere. Firmat eam Suffridus Presbyter ad annum CIOCXL. sic scribens: *Cum dudum Duces Turingorum defecissent, idem Ludovicus Barbatus suscepit principatum dictæ terre, quæ tunc per plures distracta & usurpata, cessavit dici Ducatus. Sed usque hodie Princeps præfata terre non Dux, sed Landgravius, quod latine sonat, Comes Provincialis, appellatur. Et post pauca: Et ipse & filii ejus & filii filiorum super sæpe dictam terram Turingiam, a tempore S. Henrici Imperatoris usque ad tempora Imperatoris Friderici II. per sex generationes*

nerationes principantur. Attamen etsi tum plenum in Thuringiam dominium non acceperit Ludovicus I. non dubita-
verim tamen, quin filium mansisset hæc fortuna, modo non
Friderici Saxonæ Palatini Comitis cæde ab hujus perfida
uxore incitatus, manus commaculasset, ac ob id semel atque
iterum custodiæ fuisset mancipatus. De Fridericiano fato
alias plura afferre decrevi, ac imprimis in Chronici Goze-
rensis narrationem inquirere, quæ percussorem non ipsum
Comitem Ludovicum, sed Theodoricum & Vdalricum de
Dedenleibe & Reinhardum de Rinefide memorat.

¶ Si tamen Ludovici non fuere, haut caruit Thuringia
rektoribus suis: siquidem sub Henrico IV. Imp. famosus est
VVILHELMUS Thuringorum Marchio, qui cum Eppone
Citizensi Episcopo in Vngariam ann. CIO LXI. missus, sequen-
ti anno reversus in Thuringiam, dum redire in Vngariam,
& sponsam suam cum magna opum suarum ostentatione addu-
cere pararet, inter eundem secunda mansione morbo correptus
obit: quæ est narratio Lamberti Schafnaburgensis: qui
& mox OTTONEM fratris Marchiam obtinuisse scribit. Sed
is beneficia Moguntini Episcopatus aliter obtinere non potuit,
nisi promitteret decimas se de suis in Thuringia possessionibus
daturum, & ceteros Thuringos, ut idem facerent, coacturum:
quæ res multorum malorum seminarium fuit, detestantibus o-
mnibus Thuringis factum ejus, & asserentibus, mori se malle,
quam patrum suorum legitima amittere. Hæc omnia Lam-
bertus. Marchiam Otto hic obtinuit; non profecto a Mo-
guntino, sed a Rege Germaniæ Henrico. Ab Archiepisco-
po tamen feuda quædam recognovit. Et vero si tum uni-
versæ Thuringiæ Dominus fuisset Moguntinus Archiepi-
scopus, non opus habuisset pactione extorquere, quod ju-
re Principis potuisset imperare. Quantam vero poten-
tiam existimas fuisse huic Marchioni, in cujus manu fuit

Thu.

*Marchio
Thuringia*

Thuringos ad dandas Præsuli Moguntino decimas adigere? Fuit profecto talis tantusque Marchio, cujus mors universale Thuringorum excitaret gaudium. De quo iterum Lambertus ad annum CIOXLVII. *Otto Marchio Thuringorum obiit, gaudentibus admodum in morte ejus omnibus Thuringis, eo quod ipse primus ex Principibus Thuringorum (ut predictum est) decimas ex suis in Thuringia possessionibus dare consensisset, & per hoc calamitatem maximam genti sua in vixisse videretur.* Eant nunc, qui dicunt Thuringiam a temporibus Ottonis Magni usque ad Landgravorum creationem non nisi Archiepiscopis Moguntinis paruisse. Marchiam Thuringicam post mortem Ottonis accepit EGBERTVS, Henrici IV. *Patruelis*, (uti vocat Lambertus) sive forbrinus potius. Gisela enim Conradi Salici uxor ex diversis maritis, & Henrici IV. & Ludolphi, qui Pater erat Egberto, communis avia fuit. Egbertus, qui & *Misnie* Saxoniae Marchio fuit, utraqve Marchia haut diu gavisus; quippe qui decesserit, anno CIOXLVIII. dum turpe de repudianda uxore consilium agitare, relicto filio impubere ejusdem nominis, qui Patri successit. Lambertus: *Rex Natalem Domini Goslaria, nec dum sospitate ad plenum recuperata, celebravit, a quo Egbertus Marchio exactis diebus festis digressus, dum se in sua recepisset, modica febre pulsatus terminum vite accepit. Sed Marchiam adhuc vivens acquisierat filio suo tennerrime etatis infantulo, quem ei vidua Ducis Ottonis de Swinensfurt pepererat; cui tamen ipse paucis diebus antequam vita excederet, repudium scribere cogitaverat, & contra leges ac statuta canonum viduam Ottonis Marchionis matrimonio sibi jungere: quod hac forma elegantior, & efferatis moribus suis opportunior videretur: sed mors opportune interveniens nefarios conatus ejus interceptit.* EGBERTI Junioris historia, utpote res Thuringicas non parum illustrans singularem requi-

requirit operam, quam occasione ita ferente, eidem dedicare non pigrabimur. Est autem hic Egbertus ille, qui anno CIOXC. aut sequenti, in molendino Eisenbüttel ab Henrico IV. (cui diu rebellaverat) militibus occiditur: quam in rem copiosam testium manum sect. II. §. IV. Historiæ Eccardiæ produximus. Post Egberti cædem HENRICVS IV. ut & filius HENRICVS V. Thuringiæ Marchionatum nulli forsan concessere: sed rebellione & interitu illius vacantem sibi seruarunt: cum tamen ex reliquis Egberti possessionibus alia aliis, & nominatim Lothario Supplinburgensi Comiti Saxonæ Marchionatus cum Ducatus titulo ab Henrico V. commendarentur.

Crevisse interea Comitum a Ludovico illo Barbato descendentium nomen, dignitatem & potentiam valde est verisimile. LVDOVICVM II. quem Saltatorem vocant, castrum Wartpurg prope Isenacum, castellum item Nuvvenburg, ut & oppidum Friburgum construxisse, Appendix MS. Martini Poloni indicat. Hunc Ludovicum Henrici IV. partes primo secutum, diploma quoddam anno CIOXXXVI. a Cæsare in Moguntinis comitiis adversus Hermani Anticæsaris conventum Qvedlinburgensem celebratis impetratum arguit. Tandem vero ab Henrico defecisse, indicant literæ VValtrami Archi-Episcopi Magdeburgensis a Dodechino S. Disybodi (uti voluit) Abbate ad ann. CIOXC. repetitæ, in quibus Serenissimi Principis titulo ornatur. Tale enim eorum exordium: Valtramus Dei gratia id quod est, LVDOVICO Serenissimo Principi, cum instantia orationum, semetipsum ad omnia devotissimum. Ac in ipsa epistola Gloriosissimum Principem nuncupat. Aculeata, fateor, Ludovici responsoria est ab eodem Dodechino magnam partem servata: sed is erat horum temporum status, ut Henricus Rex per Thuringiam & Saxoniam amicum

H

&

p. 53

Lud. Barbato

Ludovicus Saltator

I

O

VS

& fautorem pœne haberet neminem. Tum vero epistola non ab ipso Ludovico, sed Stephano Episcopo Halberstadenſi nomine Ludovici scripta: quem infensissimum Henrico fuisse apparet. Rediisse tamen Ludovicum in gratiam cum Henrico Cæsare, hujus diploma erga Comitem satis benignum anno ccccc. exhibitum declarat. Moguntinus tunc Archiepiscopus erat Ruthardus, quem Henrici Regis odio se subtrahentem in Thuringiam secessisse complures Chronographi memorant. Hic, rogatu Ludovici Comitis, monasterio Reinhartsbrunnensi decimas remisit; *quas* (ut habent verba Archi-Episcopi) *Deo & nobis primitus recognoverat.* Vnde recte colligitur, ad Archi-Episcopum non nisi decimas illius tractus, minime autem ipsius terræ dominium pertinuisse. Ne quis autem credat universæ Thuringiæ decimas tum in manibus fuisse Moguntiacensium Archiepiscoporum; ecce, sub Adelberto Ruthardi successore lites de iis novas, quas nisi Præsulis prudentia abolito edicto composuisset, de ipso Erfordiæ obsesso actum.

Appendix MS. Martini Poloni: *Per idem tempus cum Adelbertus Maguntinensis Archi-Episcopus a provincialibus suis in Eichsfeldia aliisque decimas frugum exigerent, & illi fortiter resisterent; contigit propter hoc quosdam a militibus Episcopi occidi, alios obtruncari, nonnullos etiam captivos abduci. Vnde populi Thuringorum atque Hassonum in colle Cruzeburgk & villa ibidem, quod nunc castrum, tunc monasterium fuit ordinis S. Benedicti, de cunctis suis finibus convenerunt, jam tunc villam Erpbisfort, qua tum Episcopus in monte S. Petri manebat, cum XX. millibus aliisque fatalicis irrumpere parant, captumque perpetrassent opere, si non idem Episcopus, ut erat vir naturali ingenio præditus, eos avertisset consilio, & hoc edictum totum irritum fecisset. Conferatur Monachus Erphordiensis, cui Additiones ad Lambertum tribuuntur, anno*

no CIOCCXXIII. Variloquus meus ut in aliis, ita hic cum Monacho conveniens ejusdem exercitus Ducem facit HENRICVM Comitem, qui Ludovici II. Saltatoris unus filiorum erat Ipse autem Ludovicus anno CIOCCXXII. in monasterio Reinhardsbrunn, a se condito & dotato supremum diem obiit: ubi hodie Epitaphium superat.

Hujus filius LVDOVICVS III. Thuringorum Comes a Lothario II. sive Ludero Germaniæ Rege, locero suo totius Thuringiæ Provincialis Comes sive Landgravius, ac simul Princeps Imperii solenni pompa creatus ac renuntiatus est anno CIOCCXXX. Appendix Martini Poloni: *Lodewicus tercius Comes Thuringia filius Lodewici secundi duxit in uxorem filiam Lotharii Ducis Saxonie Imperatoris, successoris Henrici Regis, nomine Hedvvigis. Qui Imperator videns Lodewicum generum suum esse militem strenuum & potentem in Thuringia & Hassia, de consilio Principum ipsum cum vexillorum festiva exhibitione, ut moris est, Imperatoria largitione solemniter extulit, & cum magno praconio ei nomen Principis imposuit, & Landgravium Thuringia ab omnibus nominari fecit. Geminis prope verbis Auctor ille de Landgraviis cap. XVIII. usus. Alter de Landgraviis scriptor in opere Pistoriano concise illa his describit: Ludovicus fundatoris (cœnobii Reinhartsbrunn) filius cum vexillorum festiva exhibitione imperatoria largitione primus Landgravius factus, accipiens uxorem Hedvvig nomine.*

Primo igitur Ludovicus Landgravii elogio jus supremæ jurisdictionis per universam Thuringiam impetravit Deinde vero etiam reliquorum Comitum sorti exemptus in Principum dignitatem potestatemque ritu solenni erectus est. De priori non est, quod dubites; nisi forte jam tum primum Ludovicum id habuisse juris cum Generoso Domino Johanne Wilhelmo

*Lothary Hugo
Questitesij*

Safa Cafa

helmo Neumeiero a Ramsla velis asserere. Is enim margini Auctoris de Landgraviis sequentia adscripsit: *Vide Legendam S. Bonifacii in einem grünen Buch in quarto, so ich Herrn Friedrich Hortledern geliehen/darin das Landgericht in Thüringen beschreiben/ dessen dieser Landgraff der Oberste Richter gewesen.* Factum autem non sine singulari fortuna, & publici, ut opinor, boni commodo, quod istum librum *Legendam S. Bonifacii* complexum ex Neumeieriana bibliotheca non ita pridem hic distracta mihi vindicaverim. Nam is ipse codex est, qui toties laudatum quoque; *Antiquitatum Erfurtensium Variloquum* continet. Interim uti illa quæ vocatur *Legenda* non pauca habet bonæ monetæ; ita anachronismis quibusdam distinctam reperi: quæ me potissimum movere, quo minus integram narrationem instituti iudicii provincialis approbem. Maneat igitur hactenus Ludovico Landgravio suprema in Thuringiam Australem universam iurisdictio; salvis tamen aliquorum jam partis immunitatibus.

Deinde Ludovicum ex reliquorum Comitum ordine in sublimem Principum dignitatem sublatus dixi. Nempe & diplomate cœnobio Portensi anno CIOXL. vertente post creationem Landgraviis decennio datum inter Principes nominat *Ludovicum Comitem Provinciale Thuringie.* Posterior porro de Landgraviis Scriptor quando obitum hujus Ludovici recenset, *Principalem* exinde *Comitem* procul dubio vocat. Sic enim ait: *Anno Domini CIOXL. Ludovicus primus principalis vel provincialis Comes, filius fundatoris nostri, pridie Idus Januarii obiit, sepultus in Reinsborn.* Et hic quoque verus Ludovici emortualis annus est, pro quo prior quadragesimum nonum falso posuit. Principalem Landgraviorum dignitatem etiam agnoscit Kranzsius Metropol. lib. VI. c. XXI. *Equidem, ait de Provinciali Comi-*

Comite & Marchione jam compertum est: quia inter Princi-
pes numerantur, Comites indistincte non ita.

Ceterum quia aliquot Scriptores memorant Ludovi-
cum nostrum in Hermanni Comitis de VVinzenburg, qui
assassinii reus dignitate possessionibusque multatus, suffe-
ctum fuisse locum, poene hanc in suspicionem venio, ac
si jam ante hic Hermannus Provinciale quendam Thu-
ringia Comitatum, nequaquam tamen tam illustrem ac in
Ludovico redditus, in manibus habuerit. Ex Chronico
Gozezensi, monumento plane eximio, ab amantissimo mei
Madero cum Chronico Montis-Sereni in lucem edito hoc
exsculpo. Dabo locum integrum: Annus quartus Lotba-
rii Regis computatur, cum generalis curia Quedelinburg in
Pentecoste celebratur. Hic Hermannus de Wintziburg
provinciali (forte provincialis) honoribus, dignitatibus,
principum judicio abjudicatur: Wintziburg obsidetur,
capitur, incenditur, funditus subvertitur. Causa fuisse
dicitur, quia Burcbardum de Luckem, regis quidem
consiliarium, hominem vero suum, pro cujusdam castri exstru-
ctione fraude circumdenerit, & fide violata occiderit. Cujus
principatu Comes Ludovicus sublimatur, quippe qui Regi, ut
fidelis, ut prudens, carissimus habebatur. Sed & reginae pro-
pinquus fuisse narratur. Dodechinum quoque huc possis
trahere ad annum CI0CXXX. scribentem: Hermannus de
Vinzenberg Burcbardum de Lochenbeim, virum Regi fidelis-
simum, in colloquium vocans occidit. Ludovicus Comitatum
Tburingia Hermannus judicio sublatum a Rege suscepit. Nisi
enim Comitatum provinciale intellexeris, hac neque-
unt subsistere. Nam ante Hermannus quam privaretur
suis, Ludovicus Comes erat, & hereditarius quidem Thu-
ringia, auctus insuper hereditate fratris Henrici, quem
Rasponem vocant: quo de iterum Chronicon Gozezense:

Lucken L.
Lochen lof
P. S. Comen 7

Lochenheim.
Frack Mäff. l
Leuck. Halb. s

H 3

Rasso

Lochtenen. Döllgen.



Marginalia von *Witzgebr.*

62. *Reichthum*

Raspo Hinricus immatura morte defunctus viam universae carnis ingreditur, sepultusq; apud Reinberesbrunnem conspicitur. Qui, uti memoravimus, quia sine liberis discessit, frater Ludovicus hereditario jure successit. Supra haec nondum plura observavi de Hermanni V Vinzenburgensis Provinciali Comitatu. Thuringiam tamen sub ejus ditione fuisse, diserte prodit Theodoricus Engelhusius: qui procul dubio antiquiorem exscripsit: Ipse, inquit (Lotharius) fecit primum Langravium Thuringiae Lodovicum, cujus pater construxit **Keynsborne**. Nam antea terra Thuringia fuit sub Comite de **Winzingeberg**. Hermannus autem Comes ibidem, quia occidit dominum suum **Vdonem Marchionem**, factus reus lese majestatis tradidit cum castro Imperatori. Ultima Engelhusii se cum aliis Scriptoribus non convenientia haut vacat nunc examinare.

U. A.

NB.

Barbati fa -
u. l. i. a.

1752

Ceteri vero quamvis Hermanni calamitatem memorent, hanc tamen dignitatem praetereunt, nihilque videntur aliud asserere, quam Ludovicum accepisse Comitatum V Vinzenburgensem. Producemus testimonium ex Montis-Sereni Chronico ad ann. CIƆCXXX. **Henricus Comes & signifer Regis, frater Ludovici Comitis de Thuringia clam occisus est. Burchardus de Luckenem Comes Frisonum, a militibus Domini sui, voluntate ipsius in quodam caemeterio occisus est. Hujus perfidia vindex Luderus Rex, Wincenburg castrum ipsius fregit, & Comitatum ipsius dedit Ludewico dicto de Thuringia.** Chronicon Bigaugiense sive Pegaviense: **Hinricus Comes frater Ludewici obiit anno CIƆCXXXI. Hermannus de V Vincenburg per Regem custodia in Blandenburg mancipatur; Winciburg destruitur.** Ipse Hermannus vitam duxit ad annum CIƆCLII. quo cum praegnanate uxore occisus est. **Dodechinus: Hermannus Comes de Vintenberg cum uxore sua interemptus est.** Chron. Montis-Sereni: **Hermannus Comes de Wincenburg cum Luchara uxore sua praegnanate in ipsa urbe a suis**

Wintzenburg

63.

a suis occisus est. Chron. Bigaug. ad ann. CIÖCLI. Hermannus
de Wincenborch cum Lucburdi conjugē insidiis suorum in domo
propria occiditur III. Kal. Febr. Chronicon Stederburgense:
Hermannus comes de Winzenborg simul cum uxore a ministe-
rialibus Ecclesie Hildensemensis occiditur. Engelhusius: Iste
Comes postquam non cessavit a tyrannide, cum uxore sua Lut-
gard impragnata, quam priore dimissa duxerat, a ministeriali-
bus Hildensemensis dioceseos gladio transverberatus est in lecto
III. Kal. Febr. anno Domini CIÖCLII. Percussor Hermannī no-
bilis erat Svevus ex ipsius Comitatus ministerio, cuius formo-
sæ uxori Hermannus vim intulerat. Krantzius Metropol.
lib. VI. c. XX. non id modo, sed etiam quo pacto Winzenbur-
gensis Comitatus tum pervenerit ad Hildensemensem Episco-
patum exponit. Bernardus (verba sunt Krantzi) est ille,
qui Ecclesie addidit dominatum de Wintzenborg, cum oppido
Alvelde: admonitus, ut ferunt, a Spiritu, qui se in arcibus Ec-
clesie familiariter fertur junxisse multis, vera sepe predicens:
Piliolum appellavere. Qui cum Comes de Wintzenborg a mi-
lite Svevo, cuius ille temerasset uxorem, oppressus esset, excita-
tus dicitur primo mane ab eo spiritu Pontifex, ut indilate pro-
fectus, arcem vacantem occuparet. Non contempsit ille vocem
monitoris, reperitque quod audivit vera: Et occupatam ar-
cem Imperatoris deinde auctoritate tenuit, tenetque in hodi-
ernum. Accuratius hæc, ac cædem imprimis Hermannī
tradit Henricus Buntingius Chronico Brunsvico-Lunebur-
gensis vernaculo pag. CXL. Quia igitur Hermannus in Comi-
tatu & arce Wintzenburg exhalavit animam, dubium non
est, quin sive statim a Lotharii obitu, sive non diu post, &
amissum receperit Comitatum, & sedem avitam reparavit.
Quæ cum considero, non immerito dubitaverim, an un-
quam Wincinburgensem Comitatum acceperit Ludovi-
cus. Nam magis in ea firmor conjectura, eundem Herman-

ni Pro-

Tyranis

Epis. Hilde

VS

dispono inter tan-
tam omni iustitiam
Hildesim qui sup in
Thüringia.



Mintzen Ringe Ende

64.

ni Provinciale[m], si non nomine, dignitate tamen & potentia, sed cum nomine his insigniter auctum successisse Comitatum. Denique cogitandum etiam relinquo harum antiquitatum studiosis, num Hermannus etiam Thuringiæ fuerit Marchio: quod Chronici Pegaviensis auctor videtur asserere: quæ res considerationem accuratorem exigit.

Reinhard

ipse jam testis

An hæc de Hermanno VVinceburgensi aliis in mentem calamumve venerint, ignoro. Equidem neminem puto Musis meis id derogaturum gloriæ, quod potentem quendam Thuringiæ rectorem ex obscuris monachorum chartis in apricum produxerim. Nunc e diverticulo in viam, & ad Ludovicum Principem me iterum converto. Si Provincialis quidam Comes ante Ludovicum fuit, vero admodum videtur simile, ceteros Thuringiæ Comites ac Dynastas eidem certo modo subjectos & subordinatos; ac horum præcipuos in illo provinciali iudicio, cujus iste Præses, ejusdem fuisse Assessores. Postquam autem Ludovicus sublimem magis dignitatem a sacero nactus, ac solenni vexillorum traditione novus Germaniæ Princeps creatus, longe majorem in ceteros Thuringiæ Comites Dynastas ac Nobiles, decenti tamen cum gradus ac ordinis distinctione, potestatem impetrasse, extra controversiam positum autumo. Et quis quæso id negare ausit? cum ipsi Comites Thuringi, ac nominatim Bodo Stolbergensis, Ernestus & Adolfus Gleichensis, Guntherus Beichlingensis, Henricus Schvartzburgicus, Guntherus Mansfeldius, Ernestus Honsteinius literis communi consilio anno CIÖCCCXLV. exhibitis inter alia profiteantur: *Principatum Thuringiæ inde a prima fundatione vel origine laudabiliter & splendide, magna copia egregiorum Comitatum, Dynastiæ & Nobilitatis ad Principatum pertinentium, dotatum & instructum esse, nec Principem, quicumque rerum potitur, dignitatem potestatemque*

1445



temque suam recte tueri posse, nisi ei Comites, Dynasta & Nobiles ad Principatum pertinentes fideliter obediant, atque ad-
 jumento sint. Significantius in Germanico idiomate dici-
 tur: Das Fürstenthum Thüringen sey gar löblich und acht-
 barlich mit einer trefflichen Menge redlicher Graffschafft/
 Herrschafft und erbarer Mannschafft / zu demselben Fürsten-
 thum gehörende / von Anbegin außgesetzt / gewidmet und her-
 kommen. Item, daß ein ieglicher Fürst / der dasselbe ehrliche
 Fürstenthum innen hat / und eingewinnet / könne durch keinen
 Weg daß bey Fürstlicher Würdigkeit / Ehren / Macht / Furcht
 und Gewalt bleiben / denn durch getreuen Beystand / Hülffe/
 Rath und Gehorsam / seiner Grafen / Herrn und erbarer Mann-
 schafft / zum Fürstenthum gehörend. Quot autem & quales
illi fuerint Comites, qui Ludovico Provinciali Thuringiæ
Comiti subjecti, nondum ausim definire. Et quid illo opus
computo? cum neminem fuisse plene planeque eximium
affirmare ausim. Fuit tamen jam olim de numero illo sol-
 licitus diligentissimus rerum Germanicarum scrutator Cy-
 riacus Spangenbergius, qui superioris seculi anno tertio
 & octogesimo ad Marcum V Wagnerum Frimariensem scri-
 psit sequentia: Fit in Chronicis Thuringicis mentio XII. Comi-
tum pertinentium ad Ducatum seu Landgravionatum Thurin-
gia: quinam ii fuerint, scire percipio, quique sint hujus Du-
catus hereditarii vel provinciales Dapiferi, Camerarii, Mare-
scalci & Pincerna. Quod speciatim ad Pincernas Thurin-
giæ attinet, accuratum eorundem Catalogum contexuit
Vir munerum dignitate magnificus, prudentia ac doctrinæ
varietate mirificus, Frider. Hortlederus: quem nuper inter
alia scripta amœbea mecum communicavit Reverendus ac
Clariss. Ecclesiæ nostræ Archi-Diac. M. Adr. Beierus, quem
honoris causa nominans raram ejusdem in congerendis ac
disponendis rebus Thuringicis sedulitatem summe æstimo.

Inter

Inter illos autem Comites, qui Ludovico ejusque successoribus certo modo subjecti, Gleichenses quoque, ut antiquitate stemmatis & lauto patrimonio præfulgidos locum habuisse autumo. Non patitur præsentis scripturæ ratio de hoc argumento copiose differere: haut pigror tamen occasione alia de Comitum Gleichensium origine, incremento, fortunis, & de unius, quæ fertur, bigamia singularia afferre. Et commodissime profecto accidit, quod nuper inter Consultissimi Hospitis mei Dn. D. Schellhasii, Curia Provincialis Advocati, libros repererim Michaelis Saxen Concionatoris aulici Waldeccani in arce Thonna ad Michaelem Neandrum anno proximi seculi LXXXV. missa Collectanea de laudatis Comitibus.

Tantum nunc esto de Thuringiæ statu tempore Ludovici, Principis Comitum Provincialis dignitate potentissimi. Quæ restant in ejusdem gestis, ἐὰν θεός ἐθέλη, brevi discutiam, sive dissertatione singulari, sive in Examine nummorum ante biennium in agro Svartzburgico Rudolstadtensi repertorum, qui imagines sive hujus, sive filii Ludovici Ferrei exprimunt, cum hac inscriptione:

LODVVICVS CONES PROVINCIAL.

CONES legitur in illis, non COMES: quod vel levissime æs, vel manus fabri impolita ductum literæ M non admiserit. Rotam quoque in nonnullis conspicimus; an autem Vice-Dominato Moguntini testem (quod de suo in Præfatione prædicat Cl. Gudenus) ambigo. Nummi diversarum specierum fuere XII. quos Illustriss. Comes Schwartzburgic. Dn. ALBERTVS ANTONIVS, inclytum Germaniæ nostræ decus & Mæcenæ Eruditorum Maximus, B. Antecessoris censuræ per præcipuum Senatorem Consiliarium Ahasverum Fritschium, Virum pietate, candore, doctrina, prudentia, scribendi

bendi dexteritate excellentissimum commisit. Ab obitu autem celeberrimi Bossi aliquandiu in potestate mea fuere, donec ante bimestre tempus a laudato Fritschio repeterentur. Et quia tum aliis occupationibus distento promissam disquisitionem instituere non licebat; quam primum egypti (quod propediem futurum spero) redierint, ne in malis sim nominibus laborabo. Neque tum silentii involvetur sipario laudatissimi Comitis Majorumque gloria, immortalis præconio dignissima.

Et hætenus quidem propositi memor mei de antiquo Thuringiæ statu sub Regibus Thuringorum indigenis, sub Imperio Francorum, sub Germanorum Regum eminenti dominio, sub vicaria Ducum, Comitum, Marchionum potestate, sub Ludovico I. Principe Landgravio, per hanc Epistolam disserui.

Claudite nunc rivos pueri, sat prata biberunt.

Imo vero hic siste cursum calame, teque bonorum ac Thuringicæ historiæ intelligentium, inprimis autem SCHILTERIANO submitte iudicio. Extemporanea est scriptura (quod nemo non videt) ac inter publicas privatasque diatribas non nata, sed immaturi instar foetus raptim exclusa. Quamobrem benevolus lector, si quibus me obnoxium inveniet erratis, eo libentius transmittet, veniamve dabit. Si cui vero placuerit eadem reprehendere, modo veri amore & modeste id fiat, nequaquam indignabor. Acrimoniam styli & calumnias deprecor, quibus Deum offendimus, pios lædimus, humanitatis studia prostituimus. Marq. Freherum inter & Christophorum Gevvoldum de magni momenti historicis controversiis contentio Eruditis ignota non est; sed summa scribendi modestia nullisque conviciis contaminata non potest non lectorem afficere. Deinde quisquis in antiquioribus a me dis-

fenserit, antiqua afferat testimonia necesse est. Neque enim tutum semper allegare recentiores, ut qui vetustis destituantur, supplere nostram queant brevitatem. Vtrisque (modo habuerimus in promptu) dandus est locus; prior tamen, ac unice interdum veteribus. Sæpissime decipiunt juniores Chronicorum compositores, & pro thesauris carbones repræsentant. Atque hoc præcipue in causa fuit, quo minus in concinanda hac scriptiuncula Joh. Bangium, Joh. Bechererum, Johannem Binhardum, Zachariam Rivandrum, Fridericum Schmidium, & qui sunt alii gestorum Thuringicorum præcones, evolvere sustinuerim. Accessit etiam alia ratio, ne scilicet cuiquam quid detraherem, sed sua relinquerem singulis. Quo in exemplo nuper præivit *χαριστός* Wedelius noster in eleganti ac per celebri Naturæ Curiosorum Collegio dignissima *Opologia*. Neque tamen hæc eo dicta existimari velim, ac si recentiorum lectionem fastidiam planeque defugiam. Postquam enim in historia veteri vetustiores, quos reperire datum, recensui omnes, tum demum superioris nostrique seculi Chronographos soleo consulere. Id denique faciam in Thuringicis, & non illos tantum quos laudavi, sed & alios tam in universa Thuringia, quam in parte aliqua occupatos per vestigabo sollicitius. Quamobrem etiam non mediocriter me sibi obligabunt, qui vel editos vel MS. codices, vel alia Thuringicarum rerum monumenta, antiqua præsertim diplomata mecum communicabunt. Hoc quia jam tum egregie cœpit præstare Reverendissimi Numburgensis Capituli Syndicus optime meritus, Caspar Matthæus Eilenberg, Ictus eximius ac Antiquarius felicissimus, publica voce hoc singulare de publico deque me præclare merendi studium, de prædicare volui, debui.

Postre-

Postremo ad Te, Magnifice Domine SCHILTERE,
 mea se convertit oratio, humaniter precatus, qui & ipse
 me juves porro his in literis, ac alios quoque ad parem
 excites benivolentiam. Historica studia non modicum re-
 quirunt censum; nec est privati hominis in preciosa vo-
 lumina, statuas, signa, nummos, conferre sumtus. Inter-
 ea pro viribus a Deo concessis laborabo, & si aliquis labo-
 rum fructus apparuerit, nec Magnatum patrocinium ac
 gratiam de fore confido. Te vero inter alios Patronos arbi-
 trum quoque meorum exoptaverim conatum: cum is qui i-
 pse exquisita pollet eruditione, aliorum etiam diligentia æ-
 quum se præbere soleat censorem. Ita vale, & ceu hacten-
 us, porro quoque in SERENISSIMI DVCIS BERN-
 HARDI gloriam ac publicam salutem res tuas semper
 feliciter gere. Scribebam XVI. Kal. April.

An. Ær. Dion, CIO IOCLXXV.

F I N I S.



LECTOR BENEVOLE.

Dum typographus in exscribendis hujus Epistolæ extremis occupatur, singulas noni quaternionis phyliras non impleri nunciat. Quod autem ipsi contextui nunc non vacaret quædam addere, supplementi loco adjungam Cyriaci Spangenbergii, Viri res Germanicas præclare docti præfationem in Marci Wagneri libellum de Thuringia in Pagos distributa, sive, ut Germanica habet Inscriptio: Thüringen Königreichs/ daß es für und nach Christi Geburt in Pagos getheilet gewesen / warhafftiger Bericht / gegründeter Auszug aus Antiquitatibus.

M. CYRIACVS
SPANGENBERG

an alle Thüringer.

Unter allen andern vielfältigen Hindernissen / daß man bis anhero zu keinem feinem richtigem und ordentlichem Chronico Thüringico kommen können / ist diese nicht die wenigste gewesen / daß viel Leute / beyde unter dem Adel und sonst / auch unter etlichen Gelehrten / was sie von alten Brieffen / geschriebenen Verzeichnissen / und andern Antiquitäten bey sich gehabt / und noch haben / niemands anders mittheilen: Noch auch denen nicht / die doch ihrer Geschicklichkeit und Erfahrung halben dessen nützlichen zu Beförderung und Fortsetzung wol angefangener Erzählung alter Geschichten brauchen können / communiciren / oder nur allein sehen lassen wollen / und also publicum & commune bonum dießfals weniger

niger / denn nichts / geachtet / und gleich wol ie bißweilen
 bey andern gerühmet / wie sie wol etwas altes hätten /
 welches aber andern also zukommen zu lassen / ihnen un-
 gelegen / hierinnen unbetrachtet / daß ein verborgener
 vergrabener Schatz / nach des weisen Mannes Bericht /
 niemands nütze ist: Darüber sichs denn auch für dieser
 Zeit oft zugetragen (Gott wolle gnädiglich behüten)
 daß solcher Antiquitäten viel / entweder durch Kriegs-
 läuffte / oder Fetores, oder Wassers Schaden / oder
 durch Mäuse / Motten und andere Würme / verderbet /
 verlohren / oder doch also zu nicht gemacht worden / daß
 man deren im geringsten nicht mehr gebrauchen mögen /
 und denn solches die Possessores gar sehr / aber viel zu
 langsam / hart gereuet hat / auch endlichen nicht geringe
 Beschwerunge des Gewissens gebracht / daß sie guter
 Leuthe vorige Bitte und Bermanung solche Antiquitä-
 ten auch andern mitzutheilen verachtet / und im Wind
 geschlagen. Da denn doch wol zu erachten / daß die Alten /
 so solche Dinge so fleißig aufgezeichnet / es freylich nicht
 darumb gethan / daß es heimlich in Winckel / und ins
 Verborgene geleget / und in steter Finsterniß aller Welt
 verborgen / und nur einen oder zweyen bewußt seyn solle.
 Denn gewißlich in alten Brieffen und Monumenten
 nicht vergeblich die Wort gesetzet werden: In perpetuam
 rei memoriam, Item, Notum volumus esse omnibus, Item
 Fiat, sicut nunc, & presentibus, ita futuris, manifestum:
 Welcher intention mit solchem so unzeitigem Hinterhal-
 ten stracks zuwider gehandelt wird / da man doch / wenn
 gleich in alten Brieffen etwan Privathandel / so nicht ie-
 derman zu wissen gebüret / dennoch die Masse und Weise
 halten könte / daß darumb was sonst zu Erklärung an-
 derer

I

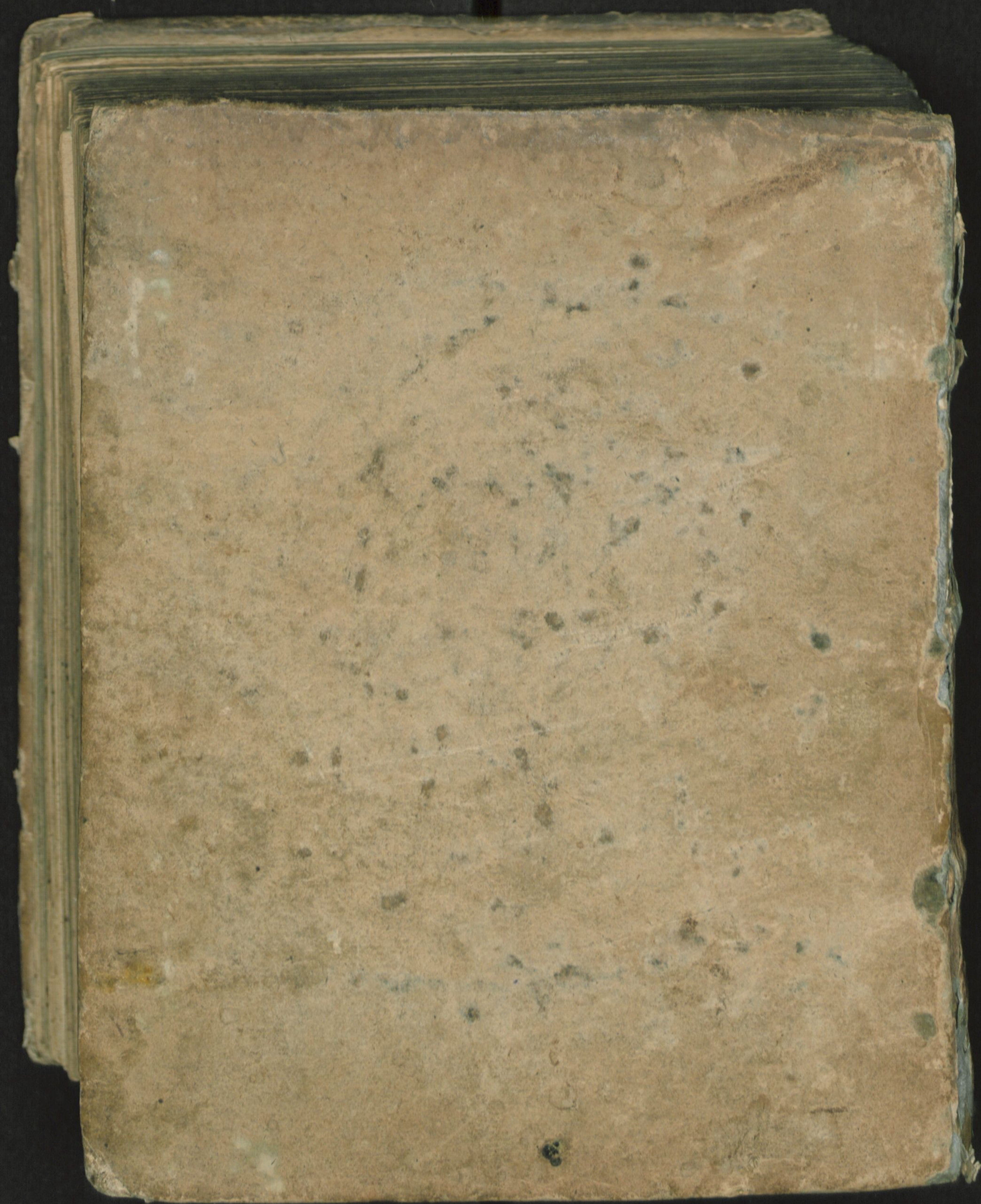
O

VS

derer und gemeiner historischer Geschichte dienstlich/
nicht aller Dinge in die Asche dürffte verscharrt werden.

Würden sich auch verständige Historici hierinnen
der Gebühr/was nicht zu offenbaren/wol zu verhalten wis-
sen. Aber es ist auch bisweilen eine lautere Abgunst/ o-
der eine Verblendung vom Sathan/so gar die Antiqui-
täten zu hinterhalten/ damit doch der Posterität oder
Nachkommen so wol gedienet werden möchte. Darge-
gen die gar wol thun / die gleich eine Freude und Lust ha-
ben ihrer Vorfahren/ und des gemeinen Vaterlandes
alte Geschichten mögliches Fleisses zu befördern / und
auch derhalben mit dem/ was sie von alten Monumen-
ten und Antiquitäten haben / denen die mit solcher pro-
pagation Historiarum im Wercke sind / gerne und
williglich dienen und Handreichung
thun.





Sicad.

*filia Mathild
da.*

stravit. Etsi v
attinet ad He
oleum atqve
Henrico II. in
grederer: t
Dietericho n
termiffa obf
se offerebat
mus, ac fort
Northeimen
sepultum, a
gerem, non p
tus, hanc ar
moriã, &
temporibus
Neqve injur
oppidulum f
Germanici a
prima occasi
licitius inqvi
mandi virtut
filia Mathild
omnes, eoq;
vigore,) flore
illustre genu
aliqvantisper
donec paucas
sione habend
phica obtine
nerem, Vir M
cunq; propof
Misniã ac La
hortabaris.

culi xi. qvod
bam tamen
ab ipso illo
ordine pro
s mihi cum
b ipso præ
oria primò
henrici pri
di Comitis
urbe JENA
rgensem le
e causa ra
veteres me
vo a nostris
ere liceret.
aut vulgare
icem regni
Atqve hæc
gestas sol
voluptas ri
ex ejusdem
is profapia
empiterno
a familiam,
vit quidem
lus noster:
eret, occa
te Philoso
ram expo
s es quale
archionum
m graviter
ita, si ne
cessariis

